

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาประเพณีในรอบปีของชาวไทยเชื้อสายจีนที่ตลาดหนองมน ตำบลแสนสุข จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับประเพณี

1.1 ความหมายของประเพณี

1.2 ประเภทของประเพณี

1.3 ความสำคัญของประเพณี

2. ประเพณีของชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีน

2.1 ประเพณีของชาวจีน

2.2 ประเพณีของชาวไทยเชื้อสายจีน

3. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับตลาดหนองมน ตำบลแสนสุข จังหวัดชลบุรี

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับประเพณี

ความหมายของประเพณี

1. ประเพณี หมายถึง สิ่งที่ยึดถือปฏิบัติสืบ ๆ กันมาจนกลายเป็นแบบแผนขนบธรรมเนียมหรือจารีตประเพณี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, หน้า 507) นอกจากนี้ นักวิชาการหลายคนได้ให้ความหมายของประเพณีไว้ในลักษณะคล้าย ๆ กัน ซึ่งพอจะประมวลได้ดังนี้

2. ประเพณี คือ ความประพฤติที่ชนหมู่หนึ่งอยู่ในที่แห่งหนึ่งถือเป็นแบบแผนกันมาอย่างเดียวกันและสืบต่อมานาน ถ้าใครในหมู่ประพฤติดอกนอกแบบก็ผิดประเพณีหรือผิดจารีตประเพณี (พระยาอนุมานราชธน, 2514, หน้า 37)

3. ประเพณี หมายถึง ความประพฤติสืบต่อกันมาจนเป็นที่ยอมรับของส่วนรวม ซึ่งเรียกว่าเอกลัทธิหรือพหุนิยม เช่น การแต่งงาน การเกิด การบวช และการตาย เป็นต้น หรือความประพฤติที่น่าของคนอื่นมาปรับปรุงให้เข้ากับความเป็นอยู่ของไทยเพื่อความเหมาะสมกับกาลสมัย ซึ่งเรียกว่า สัมพัทธนิยม เรื่องของประเพณีนั้นบางอย่างต้องคงรักษาไว้ บางอย่างต้องปรับปรุงให้เหมาะสมกับกาลสมัย บางอย่างต้องถือเป็นแบบสากล (จรัญ พรหมอยู่, 2523, หน้า 91)

4. ประเพณี คือ ระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติที่เห็นว่าดีถูกต้อง หรือเป็นที่ยอมรับของ

คนส่วนใหญ่ในสังคม เรียกว่า ประเพณีหรือนิสัยสังคม (สุพัตรา สุภาพ, 2518, หน้า 138)

5. ประเพณี คือ ความประพฤติที่สืบทอดกันมา เป็นที่ยอมรับของคนส่วนใหญ่ใน หมู่คณะ เป็นนิสัยสังคมซึ่งเกิดขึ้นจากการเอาอย่างผู้อื่นที่อยู่รอบ ๆ คน (รัชนิกร เศรษฐ, 2532, หน้า 149)

6. ประเพณี คือ ความประพฤติที่หมู่ชนใดหมู่ชนหนึ่งอยู่ในที่แห่งหนึ่งถือเป็นแบบแผน กันมาอย่างเดียวและสืบทอดกันมาช้านาน ถ้าใครในหมู่ประพฤติออกนอกแบบก็ถือเป็นการผิด ประเพณี ถ้าเป็นธรรมเนียมประเพณีอาจจะมีคำผิดนั้น ไม่ถือเป็นเรื่องรุนแรง แต่ถ้าเป็นจารีต ประเพณีการทำผิดจารีตประเพณีอาจจะมีผลถูกลงโทษหรือเป็นที่รังเกียจแก่สังคมได้ ประเพณีเกิด มีขึ้นด้วยความรู้สึกของผู้เป็นเจ้าของประเพณี ในขั้นต้นประเพณีเกิดจากความประพฤติของบุคคล หนึ่ง ก่อนคนอื่นในหมู่จะถูกบังคับ หรือจะด้วยความสมัครใจ ด้วยเหตุอย่างไรก็ตามที่เมื่อเห็นว่าดีก็ ทำตามเอาอย่างบ้าง (บุปผา ทวีสุข, 2520, หน้า 16)

จากทฤษฎีของนักวิชาการดังกล่าวพอสรุปได้ว่าประเพณี คือ แนวทางปฏิบัติของกลุ่ม คนในสังคมหนึ่ง ๆ ที่นิยมถือปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นแบบแผนด้วยเห็นว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องดีงาม และมีคุณประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

ประเภทของประเพณี

นักวิชาการหลายคนได้จำแนกประเภทของประเพณีไว้หลายลักษณะ ประมวลได้ ดังต่อไปนี้

พระยาอนุมานราชธน (2514) ได้จำแนกประเพณีออกเป็น 2 ประเภท สรุปได้ดังนี้

1. ประเพณีส่วนชุมชน เช่น ประเพณีส่วนท้องถิ่น ประเพณีของชาติ ประเพณีเนื่องใน ศาสนา ประเพณีโลก เป็นต้น
2. ประเพณีส่วนบุคคล เช่น ประเพณีเนื่องในการเกิด ประเพณีเนื่องในการแต่งงาน ประเพณีเนื่องในการปลูกบ้านเรือน ประเพณีเนื่องในการทำมาหากิน ประเพณีเนื่องในการตาย เป็นต้น

นันทนา เทชะวนิชย์ (2526) ได้จำแนกประเพณีออกเป็น 4 ประเภท สรุปได้ดังนี้

1. ประเพณีครอบครัว
2. ประเพณีส่วนรวม
3. ประเพณีส่วนท้องถิ่น
4. รัฐและราชประเพณี

สุพัตรา สุภาพ (2518) และ อานนท์ อาภาภิรม (2525) ได้จำแนกประเพณีออกเป็น 3 ประเภท สรุปได้ดังนี้

1. จาริตประเพณี เป็นประเพณีที่สังคมถือว่าถ้าใครในสังคมฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามจะเป็นความผิด จาริตประเพณีจึงเป็นเสมือนข้อบังคับทางศีลธรรมจรรยาของสังคม จาริตประเพณีใดถ้ามีสภาพเป็นคำสั่งของรัฐโดยมีระเบียบแบบแผนและข้อบังคับให้กระทำหรือไม่กระทำ ในบางทีก็มีการลงโทษด้วย ข้อบังคับทางศีลธรรมจรรยานั้นก็จะกลายเป็นบทกฎหมายแทน

2. ขนบประเพณี เป็นประเพณีที่สังคมกำหนดขึ้นเพื่อให้เป็นระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติ จะโดยตรงหรือโดยปริยายก็ตาม คือวางเป็นระเบียบวิธีการไว้ชัดเจน หรือโดยรู้เอง ไม่ได้วางเป็นระเบียบแบบแผนไว้ว่าควรจะทำปฏิบัติอย่างไร เช่น ประเพณีการเกิด การบวชนาค การแต่งงาน การตาย เป็นต้น ซึ่งนับเป็นประเพณีเกี่ยวกับชีวิต หรือประเพณีเกี่ยวกับเทศกาลตรุษสารท การทำบุญเลี้ยงพระ การขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น

3. ธรรมเนียมประเพณี เป็นประเพณีเกี่ยวกับเรื่องธรรมดาสามัญ ไม่มีผิดมีถูก เหมือนกับจาริตประเพณี และไม่มีระเบียบแบบแผนเหมือนขนบประเพณี ผู้ใดทำผิดหรือฝ่าฝืนธรรมเนียมประเพณีก็จะไม่ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญอะไรมากนัก เพียงแต่ทำให้เห็นว่าผู้นั้นขาดการศึกษาหรือไม่มีความรับผิดชอบ ธรรมเนียมประเพณีเป็นเรื่องเกี่ยวกับกิจยามารยาทต่าง ๆ เช่น การยืน การเดิน การนั่ง การนอน การกิน การพูดจา การแต่งตัว เป็นต้น ธรรมเนียมประเพณีเป็นสิ่งที่ได้รับการสั่งสอนอบรมสืบต่อกันมา หรือเห็นผู้ใหญ่ประพฤติปฏิบัติก็เอามาเป็นแบบอย่าง สายทิพย์ นุกถกิจ (2533) ได้รวบรวมและจัดระบบไว้หลายลักษณะ สรุปได้ ดังนี้

1. แบ่งตามฐานะของบุคคลผู้ประกอบประเพณี แบ่งได้ 2 ประเภทดังนี้

1.1 ประเพณีของราษฎร ได้แก่ ประเพณีที่เกี่ยวกับชีวิตส่วนตัว ชีวิตครอบครัว เช่น การทำขวัญ การตั้งชื่อ การบวช การแต่งงาน การทำบุญขึ้นบ้านใหม่ ฯลฯ และที่เกี่ยวกับส่วนรวม อันเนื่องด้วยเทศกาลต่าง ๆ เช่น ตรุษสารท เข้าพรรษา ออกพรรษา ลอยกระทง เป็นต้น

1.2 ประเพณีของพระมหากษัตริย์ ได้แก่ พระราชพิธีต่าง ๆ ที่จัดกระทำเพื่อพระมหากษัตริย์โดยเฉพาะ เช่น พระราชพิธีบรมราชาภิเษก พระราชพิธีฉัตรมงคล พระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา พระราชพิธีขึ้นพระอู่ พระราชพิธีสมโภชเดือน พระราชกุศลวิสาขบูชา ฯลฯ ตลอดจนรัฐพิธีต่าง ๆ ที่รัฐบาลจัดถวายพระมหากษัตริย์ เนื่องในโอกาสต่าง ๆ

2. แบ่งตามลักษณะของบุคคลผู้ประกอบพิธี จะแบ่งออกได้ 3 ประเภท ดังนี้

2.1 ประเพณีส่วนบุคคล หมายถึง ประเพณีที่ถือปฏิบัติกันเฉพาะภายในครอบครัว เช่น ประเพณีการเกิด การบวช การแต่งงาน การทำศพ การขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น

2.2 ประเพณีส่วนชุมชน หมายถึง ประเพณีที่ถือปฏิบัติกันของคนทั่วไปในชุมชน เช่น สงกรานต์ ทอดกฐิน ทอดผ้าป่า เป็นต้น

2.3 ประเพณีส่วนของรัฐบาล หมายถึง ประเพณีที่ทางราชการจัดขึ้นอันเกี่ยวข้องกับ

พระราชพิธีและรัฐพิธีต่าง ๆ เช่น พระราชพิธีวางศิลาฤกษ์ พระราชพิธีบรมราชาภิเษก พระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา พระราชพิธีฉัตรมงคล เป็นต้น

3. แบ่งตามจุดประสงค์ของประเพณี จะแบ่งออกได้ 3 ประเพณี ดังนี้

3.1 จารีตประเพณี หมายถึง ประเพณีของคนในสังคมใช้เป็นแนวทางประคองข้อบังคับทางจรรยาหรือจริยธรรมของสังคม หากมีผู้ละเมิดหรือคดเว้นไม่กระทำถือว่าเป็นความผิด ความชั่ว เช่น ตามจารีตประเพณีกำหนดให้พ่อแม่มีหน้าที่เลี้ยงดูลูกของตนเอง หากพ่อแม่คนใดละเลยการกระทำดังกล่าวก็จะเป็นคนชั่วและมีความผิด เป็นต้น

3.2 ขนบประเพณี หมายถึง ประเพณีที่สังคมกำหนดขึ้นเพื่อให้ระเบียบแบบแผนสำหรับการปฏิบัติ ทั้งที่เป็นระเบียบแบบแผนโดยตรง และโดยปริยาย เช่น ประเพณีการเกิด การตั้งชื่อ การบวช การแต่งงาน การตาย เป็นต้น

3.3 ธรรมเนียมประเพณี หมายถึง ประเพณีที่เกี่ยวกับเรื่องธรรมดาทั่วไป ซึ่งไม่ค่อยจะมีความสำคัญมากนัก คือใครจะปฏิบัติก็ได้หรือไม่ปฏิบัติก็ได้ เช่น การแต่งกายตามกาลเทศะ การใช้คำพูดให้เหมาะสมในโอกาสต่าง ๆ เป็นต้น

ทฤษฎีของนักวิชาการต่าง ๆ ดังกล่าวพอจะสรุปได้ว่า ประเพณีแบ่งได้หลายประเภทซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกัน ไม่สามารถแยกออกจากกันได้เด็ดขาด เช่น ประเพณีส่วนบุคคล ประเพณีส่วนชุมชน ประเพณีส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

ความสำคัญของประเพณี

นักวิชาการหลายคนได้กล่าวถึงความสำคัญของประเพณีไว้หลายทฤษฎีซึ่งพอจะประมวลได้ดังต่อไปนี้

รณนิกเร เสริม โส (2532) ได้กล่าวถึงความสำคัญของประเพณีไว้สรุปได้ดังนี้

1. ประเพณีเป็นวัฒนธรรมประจำชาติที่สำคัญอย่างหนึ่งที่แสดงถึงอดีตที่มีความเจริญมาช้านาน
 2. ประเพณีที่ดีเป็นตัวบ่งบอกถึงความเจริญ มีอารยธรรมและมีเกียรติที่ทัดเทียมกับประเทศอื่น
 3. ประเพณีเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของชาติ โดยมีได้ลอกเลียนแบบหรือหยิบยืมจากชาติอื่น
 4. ประเพณีเป็นตัวเชื่อมความรู้สึกของคนในชาติให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แสดงว่าเป็นพวกเดียวกัน ก่อให้เกิดความสนิทสนมกลมกลืน และเสริมความมั่นคงของชาติ
 5. ประเพณีเป็นเครื่องแสดงถึงอดีตและปัจจุบันของวิถีชีวิตของสังคมนั้น ๆ
- มณี พยอมยงค์ (2529) ได้กล่าวถึงความสำคัญของประเพณีสรุปได้ว่า ประเพณีเป็นสิ่งที่

ทุกคนต้องปฏิบัติตามที่ตนได้พบเห็นในสังคมของตน หากทำผิดแผกแตกต่างไป คนในสังคมจะประณามว่าฝ่าเหล่าฝ่าก้อ หรือเป็นกาในฝูงหงส์ การปฏิบัติตามประเพณีจึงเป็นสิ่งดีงาม เพราะเป็นเครื่องแสดงถึงคุณลักษณะของบุคคลว่า เป็นคนดีอยู่ในศีลธรรม ควรเอาเป็นแบบอย่างได้ หรือเป็นคนที่มีความรู้ทางขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างดี

อานนท์ อาภาภิรม (2525) ได้กล่าวถึงความสำคัญของประเพณี สรุปได้ว่าประเพณีเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นว่าสังคมของคนมีความเจริญมาในยุคใดและมีความเสื่อมในยุคใด กล่าวคือ ถ้าสมาชิกของสังคมปฏิบัติตามและพยายามดำรงรักษาประเพณีไว้ไม่ให้สูญหายไปก็ถือว่าสังคมยุคนี้มีความเจริญงอกงามโดยเฉพาะความเจริญงอกงามทางด้านจิตใจ ทำให้ผู้คนสมควรสามัคคีกัน หากสมาชิกของสังคมละเลยหรือไม่สนใจที่จะปฏิบัติและรักษาประเพณีของตนไว้ย่อมแสดงให้เห็นถึงความเสื่อมโทรมทางด้านจิตใจของสมาชิกของสังคมนั้น ๆ

ทัศนะของนักวิชาการดังกล่าวพอสรุปได้ว่า ประเพณีมีความสำคัญเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวคนในสังคมให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข เป็นเอกลักษณ์ของคนในสังคมนั้น ๆ ช่วยสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่ดียิ่งให้เกิดขึ้นในสังคม และเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นสภาพชีวิตความเป็นอยู่และจิตใจของคนในสังคม

ประเพณีของชาวจีนและชาวไทยเชื้อสายจีน

1. ประเพณีของชาวจีน

ประเพณีจีน เป็นเทศกาลที่ถือปฏิบัติกันมาตั้งแต่สมัยอดีตมาจนถึงปัจจุบัน อันเป็นจุดกำเนิดของชาวจีน ประเพณีของชาวจีนสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ ประเพณีในรอบปีและประเพณีทั่วไป ประเพณีในรอบปีคือประเพณีที่เกี่ยวกับเทศกาลต่าง ๆ ภายในหนึ่งปี ส่วนประเพณีทั่วไปคือประเพณีที่จัดขึ้นตั้งแต่เกิดจนถึงตาย นักวิชาการหลายคนได้กล่าวถึงประเพณีของชาวจีนไว้ ซึ่งพอจะประมวลได้ดังต่อไปนี้

ประเพณีในรอบปี

นักวิชาการเสี่ยวหลง (2551) เรน ชีเลียง (2550) โกห์ ไป กิ (2551) ยีอา (2555) วันทิพย์ สิ้นสูงสุต (2536) ได้กล่าวถึงประเพณีที่สำคัญในรอบปีของชาวจีนทั้งหมด 9 ประเพณี สรุปได้ดังนี้

ประเพณีไหว้พระจันทร์ ในปัจจุบันของชาวจีนที่อาศัยอยู่ต่างประเทศรวมทั้งชาวไทยเชื้อสายจีนและคนทั่วไปที่ไม่ได้มีเชื้อสายจีน ยังรู้สึกเอื้อออร่อยกับขนมไหว้พระจันทร์หลากหลายชนิดที่ประดิษฐ์ประดอยเป็นรูปทรงสวยงาม และได้รับความนิยมนำไปเป็นของขวัญของฝากกันอย่างแพร่หลาย

ขนมไหว้พระจันทร์มีเรื่องเล่ามากมาย เริ่มตั้งแต่สมัยราชวงศ์เยียน-โจว มีขนมชนิดหนึ่ง

เรียกว่า ขนมหั่วหรือ ลักษณะขอบบางกลางหนา ทำเพื่อระลึกลึงได้ชื่อเหวินจง นี่ซึ่งเป็นคำรับแรกของขนมไหว้พระจันทร์ ต่อมาสมัยราชวงศ์ฮั่น เมื่อจางเชียนออกไปเป็นทูตในต่างแดน ได้นำกล้วย วอลนัทเข้ามาในเมืองจีนด้วย จึงได้นำมาทำขนมใส่วอลนัท เรียกว่า ขนมหูโป่ง พอเข้าถึงสมัยราชวงศ์ถัง จักรพรรดิถังเกาจงส่งแม่ทัพหลี่จิ้งไปรบชนะพวกชนเผ่าซางหนู พอถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 กองทัพยกกลับมาเมืองหลวง มีพ่อค้าชาวอุฟาน นำขนมมาถวายจักรพรรดิถังเกาจง จักรพรรดิถังเกาจงเห็นขนมที่นำมาถวายมีลักษณะกลม ๆ จึงคิดว่า ควรนำขนมนี้ไปเซ่นไหว้พระจันทร์ นับจากนั้นเป็นต้นมา ร้านค้าต่าง ๆ สมัยฮั่นได้ทำขนมนี้ขายกันทั่วไป พอถึงสมัยราชวงศ์ซ่ง ประเพณีกินขนมไหว้พระจันทร์ในเทศกาลไหว้พระจันทร์เป็นที่นิยมแพร่หลายราชวงศ์ซ่งได้ ขนมไหว้พระจันทร์ได้พัฒนาไปเป็นหลายรูปแบบ เช่น ขนมโบตันปิ้ง ขนมใบบัว ขนมดอกเบญจมาศ ขนมดอกท้อ จนกระทั่งเข้าสู่สมัยราชวงศ์หมิง ขนมไหว้พระจันทร์ได้รับเกียรติมากขึ้น และเข้ามาเกี่ยวข้องกับเทศกาลไหว้พระจันทร์โดยตรง สมัยราชวงศ์ชิง คุณภาพและรูปแบบของขนมไหว้พระจันทร์ยิ่งแปลกตาออกไป เช่น มีรูปซังโห๊ะขึ้นพระจันทร์ ตามตำนานขนมไหว้พระจันทร์ รูปหงส์มังกร หรือเทพ สก ลก ชิว ทำให้ผู้กินขนมไหว้พระจันทร์ยังเพลิดเพลินใจกับการทานขนมยิ่งขึ้น จนถึงสมัยปัจจุบันนี้ ขนมไหว้พระจันทร์พัฒนามาเป็นขนมไหว้พระจันทร์หลัก ๆ 4 แบบ คือ แบบปักกิ่ง ซูโจว กวางตุ้ง และได้หวัน

ประเพณีตรุษจีน ตรงกับวันที่ 1 เดือน 1 ซึ่งถือเป็นปีใหม่ของจีนตามปฏิทินจันทรคติของจีน และเป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีต เทศกาลตรุษจีนเป็นประเพณีที่สำคัญที่สุด เพราะว่าการฉลองเทศกาลปีใหม่ของจีนตรงกับช่วงปลายฤดูหนาวต้นฤดูใบไม้ผลิ ดังนั้นผู้คนจึงเรียกเทศกาลนี้ว่าเทศกาลฤดูใบไม้ผลิ การเฉลิมฉลองเทศกาลปีใหม่ของชาวจีนมีกิจกรรมมากมาย เริ่มจากวันที่ 23 เดือน 12 ชาวจีนก็เตรียมตัวในการฉลองเทศกาลตรุษจีนกันแล้ว ในช่วงเวลานี้ทุก ๆ ครอบครัวจะปิดกวาดเช็ดถูบ้าน ซื้อของไว้สำหรับวันขึ้นปีใหม่ ตัดกระดาษติดประดับหน้าต่างแขวนรูปภาพปีใหม่ เขียนคำอวยพรปีใหม่ นึ่งขนมสำหรับวันปีใหม่ เตรียมทุกอย่างให้พร้อมสำหรับการส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ คืบก่อนวันปีใหม่เรียกว่า ฉูซี ในคืนวันส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่นี้ทุกคนในบ้านจะอยู่กันพร้อมหน้าพร้อมตาและร่วมกันข้าวด้วยกันที่บ้าน ซึ่งจะเป็นอาหารมื้อเย็นที่อุดมสมบูรณ์ที่สุด และคุยกันอย่างสนุกสนานจนฟ้าสว่าง เรียกวิธีนี้ว่า ไส่ซูซุ หนึ่งในนาฬิกาของวันขึ้นปีใหม่ทุกคนจะต้องกินเกี้ยว ในสมัยโบราณเรียกช่วงเวลาตั้งแต่ยี่สิบสามนาฬิกาถึงตีหนึ่งว่า จื่อสือ ช่วงเวลายี่สิบสี่นาฬิกาหรือศูนย์นาฬิกาเรียกว่า จื่อเจิง ช่วงจื่อเจิงของวันส่งท้ายปีเก่าเป็นช่วงคาบเกี่ยวของปีเก่าและปีใหม่ ช่วงเวลานี้ก็เรียก เกี้ยวจื่อ ซึ่งออกเสียงคล้าย ๆ กับ เกี้ยวจื่อ (เกี้ยว) ทุกคนจึงจะกินเกี้ยวกันในช่วงเวลานี้ มีความหมายว่าเกี้ยวเพิ่มอายุ จนกลายเป็นชื่อเรียกเกี้ยวมาจนปัจจุบัน เมื่อผ่านคืนวันส่งท้ายปีเก่ามาแล้วก็เป็นวันปีใหม่ ในวันขึ้นปีใหม่นี้ ทุก

คนจะพากันไปสวัสดีปีใหม่ ไปเยี่ยมญาติสนิทมิตรสหาย การไปสวัสดีปีใหม่เป็นประเพณีนิยมที่สุดของเทศกาลตรุษจีน ซึ่งจะมีการอวยพรซึ่งกันและกันให้เกิดโชคลาภ สุขภาพแข็งแรง และมีความสุข การจุดประทัดในเทศกาลตรุษจีนเป็นกิจกรรมที่เด็ก ๆ ชื่นชอบเป็นพิเศษ มีเรื่องเล่าว่าการจุดประทัดเป็นการขับไล่ภูตผีปีศาจ ดังนั้นทุกคนจะพากันจุดประทัดเสียงดังติดต่อกันไปเรื่อย ๆ จนควันพุ่งกระจาย เสียงประทัดดังเบี่ยงปร้างเป็นการเพิ่มบรรยากาศให้สนุกสนานยิ่งขึ้น เทศกาลตรุษจีนตามที่ต่าง ๆ ก็จะมีการจัดงานวัดขึ้น ในงานวัดก็จะมีการแสดงเชิดมังกร เชิดสิงโต มีสินค้าอาหารการกินต่าง ๆ มากมาย เป็นสิ่งดึงดูดผู้คนให้มาร่วมฉลองด้วยกัน

ประเพณีหยวนเซียว ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 1 ของปฏิทินจันทรคติจีน เพราะเดือน 1 ของจีนเรียกอีกอย่างว่าเดือนหยวน วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 1 เป็นวันพระจันทร์เต็มดวงวันแรกของปีใหม่ เซียว แปลว่า กลางคืน ดังนั้นวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 1 จึงเรียกว่าเทศกาลหยวนเซียว ในเทศกาลหยวนเซียวชาวจีนมีประเพณีนิยมคือ ชมโคมไฟและกินขนมหยวนเซียว มีคำพูดโบราณกล่าวไว้ว่า 15 ค่ำ เดือน 1 ดูโคมไฟ ดังนั้นในบางครั้งเทศกาลหยวนเซียวก็จะเรียกว่าเทศกาลโคมไฟ การชมโคมไฟในเทศกาลหยวนเซียวเริ่มขึ้นครั้งแรกในสมัยราชวงศ์ฮั่น ถึงปัจจุบันนี้มีประวัติศาสตร์มานานประมาณ 2000 กว่าปีแล้ว ในวันเทศกาลหยวนเซียวนี้ทุก ๆ ที่จะมีโคมไฟห้อยเป็นแถวยาวตลอดตามคึกคักเป็นอย่างมาก พอถึงตอนกลางคืน ผู้คนก็จะรวมตัวกันเพื่อไปชมสีสันสวยงามของโคมไฟทรงเต่ง โคมไฟปี่เต่ง โคมไฟรูปคน โคมไฟรูปดอกไม้และหญ้า เป็นต้น คุณละลานตาเหมือนโคมไฟทะเล ในโคมไฟบางดวงก็มีเขียนปริศนาคำทายไว้ด้วยเพื่อดึงดูดให้ผู้ที่มาชมโคมไฟขบคิดทายปริศนาดังกล่าว การกินขนมหยวนเซียวในวันเทศกาลหยวนเซียวถือเป็นประเพณีนิยมอีกอย่างหนึ่งของชาวจีน ขนมชนิดนี้มีมาตั้งแต่สมัยราชวงศ์ซ่ง (ค.ศ. 960-1276) ขนมหยวนเซียวทำจากแป้งข้าวเหนียวปั้นเป็นก้อนกลม ๆ เล็ก ๆ ใช้เมล็ดในของผลไม้ต่าง ๆ ผสมกับน้ำตาลทำเป็นไส้ขนม เมื่อต้มเสร็จแล้วจะมีรสหอมหวานอร่อย เพราะว่าขนมชนิดนี้ทำกินในเทศกาลหยวนเซียว ดังนั้นผู้คนจึงเรียกขนมนี้ว่าขนมหยวนเซียว ชาวจีนปรารถนาให้ทุกเรื่องสมบูรณ์ไม่บกพร่อง ในคืนวันพระจันทร์เต็มดวงคืนแรกของปีจะกินขนมหยวนเซียว ด้วยหวังว่าจะให้คนในครอบครัวอยู่ด้วยกันพร้อมหน้า รักใคร่กลมเกลียวกันมีโชคลาภ สมบูรณ์พูนสุข

ประเพณีเซ็งเม้ง ถือได้ว่าเป็นวันเทศกาลเก่าแก่ที่สืบทอดต่อกันมา วันเซ็งเม้งตรงกับเดือน 3 ตามปฏิทินจันทรคติจีน (ปฏิทินสุริยคติประมาณวันที่ 5 เดือน 4) ในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงที่สวยงามที่สุดของฤดูใบไม้ผลิ เป็นฤดูที่มีอากาศสะอาดบริสุทธิ์ ดังนั้นจึงเรียกเทศกาลนี้ว่าเทศกาลเซ็งเม้ง ในเทศกาลเซ็งเม้ง ผู้คนต่างพากันไปกราบไหว้ทำความสะอาดหลุมฝังศพของบรรพบุรุษ และออกไปเที่ยวเล่นตามชานเมือง คนจีนมีความเชื่อในเรื่องการให้ความเคารพนับถือผู้ใหญ่ ทั้งยังระลึกและเคารพนับถือผู้ที่เสียชีวิตไปแล้วเป็นพิเศษ ดังนั้นในเทศกาลเซ็งเม้งผู้คนต่าง

พากันออกไปตามซานเมืองเพื่อไปกราบไหว้และทำความสะอาดหลุมฝังศพบรรพบุรุษของตน การ
 ที่ไปทำความสะอาด ถางหญ้า ซ่อมแซม กราบไหว้ จัดวางของเซ่นไหว้ เผากระดาษเงินกระดาษ
 ทองหน้าหลุมฝังศพ ถือเป็นการแสดงการระลึกถึงและเคารพต่อบรรพบุรุษ เรียกวิธีการนี้ว่าไป
 เซ่นไหว้บรรพบุรุษหรือไปทำความสะอาดหลุมฝังศพ ในเทศกาลเจ็งเม้ง ต้นไม้ดอกไม้ตามภูเขาจะ
 ผลิบาน ต้นหลิวริมฝั่งแม่น้ำก็จะแตกใบ ทุกแห่งเต็มไปด้วยสีเขียวสดใส ถือเป็นเวลาที่ดีสำหรับ
 การออกไปเที่ยวเล่น คนโบราณจะออกเดินทางไปที่เที่ยวเล่นตามซานเมืองตามประเพณีความเคยชิน
 เรียกว่า เหยียบสีเขียว และยังเด็ดกิ่งหลิวนำมาเสียบผม เรียกว่า เสียบหลิว มีความเชื่อว่าการเสียบ
 กิ่งหลิวจะสามารถขับไล่ภูตผีปีศาจและความโชคร้ายได้ ดังนั้นผู้คนจึงพากันเสียบกิ่งหลิวไว้ที่ผม
 เพื่อขอพรให้โชคดีและสงบสุข

ประเพณีตวนอู่ ตรงกับวันที่ 5 เดือน 5 ของปฏิทินจันทรคติจีน หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า
 เทศกาลเดือน 5 ในเทศกาลตวนอู่ผู้คนมีประเพณีการกินบ๊ะจ่างและการแข่งเรือมังกร เล่ากันว่า
 จัดกิจกรรมดังกล่าวเป็นการรำลึกถึงชวีหยวนกวีผู้รักชาติที่ยิ่งใหญ่ ชวีหยวนเป็นชาวรัฐฉู่ในสมัย
 จ้านกั๋ว ในสมัยจ้านกั๋วประเทศจีนแบ่งออกเป็น 7 รัฐ มีรัฐฉี รัฐฉู่ รัฐเยียน รัฐหาน รัฐจ้าว รัฐเว่ย
 และรัฐฉิน ซึ่งรัฐฉินเป็นรัฐที่แข็งแกร่งที่สุด จึงมีความคิดที่จะรวมทั้ง 6 รัฐให้เป็นหนึ่งเดียว
 ชวีหยวนเป็นขุนนางของรัฐฉู่ที่มีความสามารถมาก เขาเป็นผู้ริเริ่มแนวคิดปฏิรูปการปกครอง มี
 ความคิดที่จะร่วมมือกับทุก ๆ รัฐเพื่อต่อต้านรัฐฉิน แต่แนวคิดของชวีหยวนกลับถูกขัดขวางโดย
 ขุนนางกังฉิน กษัตริย์รัฐฉู่เชื่อคำยุยงไม่เพียงแต่ปลดชวีหยวนออกจากการเป็นขุนนางแล้วยังขับให้
 ออกจากเมืองหลวงของรัฐฉู่อีกด้วย แต่เขายังรักชาติยิ่งชีวิต ต่อมาชวีหยวนได้ข่าว่ารัฐฉู่แพ้
 สงครามต่อรัฐฉิน เขาเสียใจเป็นอย่างมากและโทษตัวเองในการที่ไม่สามารถกู้ประเทศชาติไว้ได้
 จึงได้กระโดดลงแม่น้ำมีหลิวเจียงฆ่าตัวตาย ซึ่งวันนี้ตรงกับปฏิทินจันทรคติวันที่ 5 เดือน 5 ปี 278
 ก่อนคริสต์ศักราช เมื่อชาวบ้านได้ยินข่าวว่าชวีหยวนโดดน้ำฆ่าตัวตาย ต่างก็พากันพายเรือมาเพื่อ
 หาสศพของเขาอย่างรีบเร่ง แต่หาเท่าไรก็หาไม่เจอ เพื่อไม่ให้ปลากัดกินศพของชวีหยวน ชาวบ้าน
 จึงพากันนำอาหาร โยนลงแม่น้ำเพื่อให้ปลากิน จากนั้นชาวบ้านก็จะพากันมาทำเช่นนี้ทุก ๆ วันที่ 5
 เดือน 5 ต่อมาชาวบ้านก็เปลี่ยนเป็นนำใบอ้อมาห่อข้าวเหนียว ทำเป็นบ๊ะจ่าง โยนลงแม่น้ำแทน จน
 กลายเป็นประเพณีกินขนมบ๊ะจ่างและแข่งเรือมังกรในเทศกาลตวนอู่

ประเพณีสารทจีน สารทจีนเป็นเทศกาลที่จัดขึ้นในช่วงกลางปี หรือเรียกว่าจงหยวนเจีย
 ตรงกับวันที่ 15 เดือน 7 ตามปฏิทินจันทรคติจีน การเซ่นไหว้ในประเพณีสารทจีนจะไม่เหมือนกับการ
 การเซ่นไหว้ประเพณีอื่น ๆ โดยในประเพณีสารทจีนจะมีการไหว้ด้วยขนมขง ขนมหิยน ขนมหู
 สองอย่างนี้ในประเพณีอื่นจะไม่มี นอกจากมีการไหว้เจ้าที่และการไหว้บรรพบุรุษแล้ว ยังมีการ
 ไหว้วิญญาณที่ไม่มีญาติด้วย บางครอบครัวยังถือโอกาสนี้ไปเซ่นไหว้ต้นตระกูลจีนหรือคนจีนที่

เดินทางมายังประเทศไทยในรุ่นแรก ๆ ที่ล่องล้นไปแล้ว แต่ไม่มีลูกหลานสืบสกุล จึงไม่มีลูกหลานมาเช่นไห้วในวันสารทจีน และบางครอบครัวจะจัดการเช่นไห้วนี้อยู่ในประเพณีไม่มีญาติ ดังนั้นอาหารที่นำมาเช่นไห้วในประเพณีสารทจีนจึงประกอบด้วย 3 ชุด คือไห้วเจ้าที่ ไห้วบรรพบุรุษ และไห้วต้นตระกูลจีน เครื่องเช่นไห้วจะมีอาหารคาว ขนมขบเคี้ยว ขนมเทียน ผลไม้ และกระดาดเงิน กระดาดทอง เป็นต้น

ประเพณีฌงหยาง ประเพณีฌงหยางตรงกับวันที่ 9 เดือน 9 (ตามปฏิทินจันทรคติ) เป็นประเพณีเกี่ยวกับการขึ้นเขา เดือน 9 เป็นเวลาที่ดอกหงอนพยับบาน ประเพณีนี้จึงถูกเรียกว่า “ประเพณีฌงหยาง” หรือเรียกว่า “ฌงจิว” ในช่วงปลายฤดูใบไม้ร่วง ซึ่งอากาศไม่ค่อยดีต่อสุขภาพ พกขชาติเริ่มโรยรา เกิดโรคระบาดได้อย่างง่าย ผู้คนเจ็บไข้มีป่วยกันง่าย โดยเฉพาะในสถานที่ที่มีคนจำนวนมาก ดังนั้นการขึ้นเขาไม่ใช่เป็นเพียงกิจกรรมเพื่อครมผลิตผลิตแต่จะช่วยให้ผู้คนรอดพ้นจากโรคระบาดได้ เรื่องราวที่เกี่ยวกับการขึ้นเขาในประเพณีฌงหยางได้เกิดขึ้นในสมัยราชวงศ์ซัน ปีสากกาฟโรคแห่งแม่น้ำหวู่จะมาถึงโลกมนุษย์ทุกปี เมื่อเดินทางไปถึงสถานที่ใดโรคระบาดจะมีเกิดขึ้นที่นั่นด้วย มีผู้กล้าคนหนึ่งชื่อหวนจิง เพื่อช่วยประชาชนปลอดภัยจากปีศาจกระหายเลือด เขาเดินทางไปทูลขอความช่วยเหลือจากผู้วิเศษ ผู้วิเศษบอกว่าให้ประชาชนดื่มเหล้าสงหวง และถือใบจิววี่ หลังจากนั้นประชาชนจะไม่ต้องทนทุกข์จากโรคระบาดอีก ในวันขึ้น 9 ค่ำ เดือน 9 (ตามปฏิทินจันทรคติ) ปีสากกาฟโรคได้หวนกลับมา หวนจิงได้สังหารมันด้วยกระบี่มังกรเขียวพิชิตมารที่ได้รับจากผู้วิเศษ ตั้งแต่นั้นพอลถึงวันนี้ผู้คนจะขึ้นเขาเพื่อไปชมทัศนียภาพและเพื่อรำลึกถึงหวนจิงที่สังหารปีศาจกาฟโรค ในวันนี้ประชาชนทุกคนจะดื่มเหล้าสงหวง พร้อมทั้งเด็ดใบและผลจิววี่ แล้วนำผ้าไหมสีแดงกับใบจิววี่มาผูกไว้ที่แขน

ประเพณีซีซี วันขึ้น 7 ค่ำ เดือน 7 นี้ ถือเป็นวันแห่งความรักของคนจีน ความเป็นมาของเทศกาลนี้มาจาก เรื่องราวความรักของหนุ่มเลี้ยงวัวกับสาวทอผ้าที่มาเจอกันตรงสะพานนกกาเวนในวันขึ้น 7 ค่ำ เดือน 7 ของทุกปี ในวันนี้จะมองเห็นดาวสว่างใสระยิบระยับที่อยู่ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ นั่นคือ ดาวหนุ่มเลี้ยงวัว และอีกด้านหนึ่งของฟากฟ้าทิศตะวันตกเฉียงเหนือ จะมีดวงดาวส่องสว่างถึงกัน ดาวดวงนั้นคือ ดาวสาวทอผ้า ในคืนนี้เหล่าสาวน้อยและหญิงสาวที่แต่งงานแล้ว จะพากันไหว้ดาวหนุ่มเลี้ยงวัวกับสาวทอผ้า ในสมัยโบราณ เหล่าหญิงที่แต่งงานไปแล้วจะนำด้ายมาสนเข็มทั้งหมด 7 เล่ม ซึ่งต้องสนเข็มอย่างรวดเร็ว เพื่อแสดงถึงฝีมือในการทอผ้า ด้วยความประณีตละเอียดอ่อนมากขึ้น หญิงสาวบางคนจะจับแมงมุมใส่ไว้ในกล่อง รอรุ่งขึ้นเปิดกล่องดู ถ้าปรากฏว่าแมงมุมตัวนั้นชักใยแมงมุม ยิ่งหนาที่บนนั้นยิ่งดี เพราะหมายถึง ฝีมือการเย็บปักถักร้อยของนางจะยิ่งประณีตละเอียดอ่อนมากขึ้น

ประเพณีไห้วขนมอี๋ จัดขึ้นในวันที่ 1 เดือน 11 ตามปฏิทินจันทรคติจีน โดยชาวจีนมี

ความเชื่อว่าการไหว้ขนมอี๊จัดขึ้นเพื่อความเป็นสิริมงคล โดยในประเพณีดังกล่าวมีการเซ่นไหว้ 3 ส่วน คือ การเซ่นไหว้เทพเจ้าที่ศาลเจ้า การเซ่นไหว้พระภูมิเจ้าที่ในบ้าน และการเซ่นไหว้วิญญาณบรรพบุรุษด้วยขนมอี๊และน้ำชา หลังจากการเซ่นไหว้เสร็จสิ้น จะมีการแจกจ่ายขนมอี๊แก่ญาติมิตร จากนั้นสมาชิกทุกคนในครอบครัวจะมารับประทานขนมอี๊ร่วมกัน

ประเพณีทั้ง 9 ดังที่กล่าวมาเป็นประเพณีสำคัญของคนจีน ทุกคนทุกกลุ่มเมื่อถึงวันประเพณีนั้นจะมีการเฉลิมฉลองอย่างยิ่งใหญ่ นอกจากนี้ยังมีบางประเพณีที่มีเฉพาะบางท้องถิ่น โดยนักวิชาการ โงเจียนต้วน (2551) ได้กล่าวถึงประเพณีนี้ไว้สรุปได้ว่า

ประเพณีล่ำปา เป็นเทศกาลของศาสนาพุทธ จัดขึ้นในวันที่ 8 เดือน 12 ตามจันทรคติของจีน เดือน 12 เรียกว่า เดือนล่า โดยในสมัยราชวงศ์หมิง ย่องเต๋จะให้ขันทีกินข้าวต้มล่ำปาในวันประเพณีล่ำปา ต่อมาในสมัยราชวงศ์ชิง ประเพณีนี้มีความนิยมมากขึ้น โดยทุกครัวเรือนนิยมทำข้าวต้มล่ำปาในวันดังกล่าว เพื่อฉลองการเก็บเกี่ยวข้าวที่ได้ผลผลิตดี และจัดพิธีเซ่นไหว้วิญญาณเพื่อขับไล่สิ่งชั่วร้าย และได้มีการจัดพิธีดังกล่าว ซึ่งในปัจจุบันประเพณีล่ำปายังคงเป็นสิ่งที่ชาวจีนถือปฏิบัติอยู่

ประเพณีหลงถายโถ ชาวจีนกล่าวว่าประเพณีหลงถายโถ หรือ มังกรเงยหน้า ตรงกับวันที่ 2 เดือน 2 ในสมัยโบราณที่อุ่อเจ้อเทียนได้เป็นหยกจักรพรรดิ ทำให้หยกจักรพรรดิโกรธมาก จึงให้มังกรจักรพรรดิห้ามมิให้ฝนตกเป็นเวลานานถึง 3 ปี แต่มังกรจักรพรรดิมีความสงสารมนุษย์ จึงลอบปล่อยให้ฝนตก 1 ครั้งให้แก่มนุษย์ เมื่อหยกจักรพรรดิทราบ มังกรจักรพรรดิจึงถูกลงโทษให้ไปอยู่ที่โลกมนุษย์และทัບด้วยภูเขาดังนั้นเพื่อขอบขุญความเมตตาของมังกรจักรพรรดิ มนุษย์จึงอธิษฐานขอบขุญความเมตตาของมังกรจักรพรรดิทุกวัน ทำให้หยกจักรพรรดิซาบซึ้งใจเป็นอันมาก จึงทรงยอมปล่อยมังกรจักรพรรดิออกมาในวันที่ 2 เดือน 2 ตามปฏิทินจันทรคติจีน หลังจากนั้นก็มีตำนาน “วันที่ 2 เดือน 2 หลงถายโถ (มังกรเงยหน้า)” นี้ขึ้น โดยในวันนี้ สมาชิกในครอบครัวทุกคนจะกินบะหมี่ ขนมมันทอด ร่วมกันเพื่อเป็นสิริมงคล

ประเพณีท้าวไป

นักวิชาการหลี่เสี่ยวเซียง (2551) ภารดี มหาขันธ (2554) มอนเทจ คัลเซอร์ (2551) ได้กล่าวถึงประเพณีท้าวไปของชาวจีนทั้งหมด 6 ประเพณีไว้สรุปได้ดังนี้

ประเพณีการขอบุตร ชาวจีนมีคำกล่าวว่า ในบรรดาสิ่งเลวร้ายทั้ง 3 ที่แย่ที่สุดคือ การไม่สามารถมีลูกไว้สืบสกุล หน้าที่นี้ถือเป็นหน้าที่ที่แสดงถึงความกตัญญูที่ยิ่งใหญ่ของลูกหลานชาวจีน วิธีขอบุตรที่ชาวจีนใช้มากที่สุดคือ การขอกับเทพเจ้า ผู้ที่ต้องการจะมีบุตรล้วนพากันมาอธิษฐานต่อเหล่าเทพเจ้าและเขียนผู้ประทานบุตร อาทิ จางเวียนเทพผู้ซึ่งมอบบุตร วิธีที่ 2 คือ การกินไข่มงคลงในงานแต่งงาน สิ้นเดิมของลูกสาวที่แต่งงานไปจากบ้านนั้นจะมีถึงลูกถึงหลานที่ทาด้วยสีแดงติด

ไปด้วย ในถึงน้ำนั้นจะมีไต้คัมร้อน ๆ ที่ยอมสีแดงไว้ ทั้งหมด 5 ฟอง และผลไม้มงคล เมื่อของถูกส่งไปถึงบ้านเจ้าบ่าว ญาติเจ้าบ่าวผู้ซึ่งเป็นหญิงที่ยังไม่มีลูกหลังจากแต่งงานมานาน จะเป็นผู้กินไต้มงคลนี้ ชาวจีนเชื่อกันว่า พวกนางจะตั้งครรภ์หลังจากกินไต้มงคลเหล่านี้ วิธีที่ 3 คือ การกินผักผลไม้จำพวกแตง พวกฟักทอง หรือฟักเขียว เนื่องจากเถาเถาและใบของผักจำพวกฟักจะมีความอุดมสมบูรณ์ รากก็แตกหน่อได้มาก ต้นไม้เขียวอื่น ๆ จะต้องพึ่งพากัน คำว่า หนาน จากคำว่า หนานกว่า ที่แปลว่าฟักทอง กับ หนาน ที่แปลว่า ผู้ชาย ออกเสียงเหมือนกัน ซึ่งต้องกินฟักทองเพื่อได้ลูกชาย ส่วนน้ำเต้าขาวเป็นพืชที่มีเมล็ดมาก บางครั้งจึงถูกเรียกว่า ไปจื่อเว้ง ซึ่งแปลตรงตัวคืออย่างที่มีเมล็ดอยู่เป็นร้อยเมล็ด

ประเพณีการเลี้ยงดูเด็ก ทั้งหมดมี 4 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 คือ การฉลองเด็กอายุครบ 1 เดือน เมื่อเด็กอายุครบเดือน บางครอบครัวจะเป็นเจ้าภาพจัดเลี้ยงอาหาร ขวนเพื่อนฝูงและญาติพี่น้องไปที่บ้านด้วย ในงานนี้จะแจกไต้คัมที่ย้อมเป็นสีแดงด้วย ถ้าได้ลูกชายจะแจกไต้เป็นจำนวนคู่ ถ้าได้ลูกผู้หญิงจะแจกไต้เป็นจำนวนคู่ ส่วนฝ่ายเพื่อน ๆ และญาติมิตรจะให้ซองแดงเป็นของขวัญ รวมถึงการมอบอาหารเด็ก ของใช้ประจำวันหรือเครื่องประดับของเด็กด้วย ขั้นตอนที่ 2 การโกนผมเด็กทารก เมื่อเด็กอายุครบเดือน ผมเด็กจะห่อด้วยผ้าแดงและนำไปเย็บเป็นหมอนเด็ก มีความเชื่อว่า จะทำให้เด็กไม่เป็นคนขี้ขลาดและไม่เกรงกลัวอะไร ขั้นตอนที่ 3 คือ พิธีครบร้อยวัน หลังจากเด็กเกิดมาได้ครบ 100 วัน จะมีพิธีครบร้อยวันให้เด็ก เลข 100 ของจีนออกเสียงว่า ไป ฟ้องเสียงกับไป ที่มีความหมายว่า การแสดงความพอใจที่เต็มเปี่ยม ของขวัญที่จะมอบกันคือ กุญแจของร้อยครอบครัว และเสื้อคลุมของร้อยครอบครัว เป็นสัญลักษณ์ของการมีชีวิตยืนยาวถึงร้อยปี ขั้นตอนที่ 4 เครื่องประดับ พ่อแม่จะมอบต่างหูและกำไลข้อเท้าให้ลูก ซึ่งมีความเชื่อว่า เป็นเครื่องมือลงโทษที่เทวดาใช้ หากลูกไล่ของพวกนี้ จะถูกปกป้องจากเทวดา พ่อแม่บางคนจะสลักชื่อของเทพเจ้า หรือคำต่าง ๆ เช่น ชีวิตยืนยาว ทรัพย์สิน และโชคติดบนเครื่องประดับ เพื่อจะทำให้เด็กมีอายุยืนยาวมีอนาคตที่ดี เมื่อเด็กโตขึ้น พ่อแม่จึงเอาเครื่องประดับพวกนี้ออก

วันเกิดและงานเลี้ยงวันเกิด ชาวจีนคิดว่า เทียนกานตี้จื่อ (天干地支) จะมีวัฏจักรรอบใหญ่ใน 60 ปี ผู้ใดอายุ 60 ปี แสดงถึงความสมบูรณ์ของวัฏจักร และต่างจากคนธรรมดา โดยปกติการจัดงานวันเกิดที่บ้าน จะจัดที่ห้องโถง ติดแผ่นกระดานอันใหญ่ที่เขียนด้วยคำว่า โช่ว (寿 แปลว่าอายุยืนยาว) บนผนัง เชิญแขกเพื่อมางานฉลอง แขกส่วนใหญ่จะนำของขวัญมาด้วย เช่น ลูกท้อ เหล้า ไวน์ ซองสีแดง เป็นต้น ในงานวันเกิดนั้น ไม่ว่าแก่หรือหนุ่มสาวทุก ๆ คนจะกินบะหมี่อายุยืนกันทั้งนั้น ประเพณีนี้เริ่มต้นเมื่อเผิงจู่ผู้มีใบหน้ายาว มีอายุถึง 800 ปี คำว่า เมียนฉาง ที่แปลว่าบะหมี่เส้นยาว นั้น เป็นคำพ้องกับคำที่มีอีกความหมายว่า ใบหน้ายาว ดังนั้น ชาวจีนจึงมีความเชื่อว่า หากกินบะหมี่เส้นยาว ๆ นี้แล้ว จะมีอายุยืนยาวเหมือนเผิงจู่

ประเพณีการแต่งงาน ประเพณีการแต่งงานเป็นประเพณีที่เก่าแก่ มีความสำคัญต่อคนจีน และคนไทยเชื้อสายจีนมาก ในสมัยโบราณเป็นการรวมญาติทั้งสองฝ่ายของแต่ละตระกูลเข้าด้วยกัน ประเพณีการแต่งงานนอกจากจะต้องจัดเป็นพิธีการใหญ่แล้ว ยังมีวิธีการที่หลากหลาย ในประเทศจีน การแต่งงานเริ่มด้วยการคัดเลือก พูดยาทาบทาม การหมั้นหมาย และการแต่งงาน ในส่วนการคัดเลือกบ่าวสาว ต้องผ่านการพิจารณาของญาติของทั้งสองตระกูล โดยคำนึงถึงชาติ ฐานะ ความเชื่อทางศาสนาของวงศ์ตระกูลทั้งสองฝ่าย ส่วนการเจรจาทาบทาม เมื่อเลือกได้เจ้าบ่าวเจ้าสาวแล้ว จะเริ่มเจรจาทาบทามกัน การทาบทามห้ามใช้แม่สื่อปากมากปากเสีย ของกำนัลไม่ควรใช้สัตว์ที่ตาย ส่วนการหมั้นหมายถึงการจอง การหมั้นหมายประการแรกคือการรับความเป็นมงคล ของหมั้นที่สำคัญคือสินสอดทองหมั้นต้องเป็นจำนวนคู่ ส่วนพิธีแต่งงาน เจ้าบ่าวจะนำขบวนไปรับเจ้าสาวมาบ้านเจ้าบ่าว เจ้าสาวต้องวางตัวสำรวมสงบเสถียร ไม่ทำตัวเป็นอิสระเหมือนยามปกติ การรับส่งตัวเจ้าสาวเป็นส่วนหนึ่งของพิธีการที่สำคัญที่สุด บางท้องถิ่นมีการตีฆ้องกลองอีกที และระหว่างทางยังมีการจุดประทัดอีกด้วย นับว่านอกจากเพื่อความเป็นสิริมงคล ยังเป็นการขับไล่สิ่งชั่วร้าย และภูติผีปิศาจไปให้พ้นทาง เมื่อถึงบ้านเจ้าบ่าว เจ้าสาวจะก้าวข้ามกระดานที่จุดไฟไว้หน้าประตูบ้าน เมื่อเข้าบ้านแล้วคู่บ่าวสาวจะไหว้ฟ้าดิน เจ้าที่ และบรรพบุรุษ จากนั้นจะยกน้ำชาให้พ่อแม่ และญาติผู้ใหญ่ของเจ้าบ่าว จากนั้นบ่าวสาวก็จะรับประทานอาหารนมบัวลอย เพื่อให้ความรักของทั้งคู่หวานชื่นสดใส

ประเพณีงัดเกด เป็นประเพณีชีวิตพิธีสุดท้ายของมนุษย์ พิธีงัดเกดเป็นพิธีสวดมนต์อุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ตาย โดยเฉพาะผู้ตายที่มีลูกหลานมาก ๆ การสวดนี้มีการนิมนต์พระภิกษุในลัทธิมหายาน ซึ่งอาจจะเป็นจีนิกาย หรืออานันนิกาย เพราะทั้ง 2 นิกายมีวัตรปฏิบัติ และศาสนพิธีที่ไม่แตกต่างกันมากนัก อาจจะแตกต่างกันเฉพาะสำเนียงสวดมนต์ พิธีงัดเกดตามธรรมเนียมจีนในสังคมไทยแตกต่างจากจีนที่อื่น เพราะก่อนจะมีพิธีสวดงัดเกด คนไทยเชื้อสายจีนจะมีการสวดพระอภิธรรมตามธรรมเนียมไทย นิมนต์พระภิกษุไทยมาทำพิธีกรรมแบบคนไทยจนครบกำหนด 7 วัน หรือก่อนวันเคลื่อนศพไปที่สุสาน ในระหว่างทำพิธีสวดอภิธรรมในงานศพคนไทยเชื้อสายจีนซึ่งมีความน่าสนใจว่า คนไทยเชื้อสายจีนในรุ่นหลานเหลน ยังคงยึดถือธรรมเนียมเคร่งครัดในการจัดพิธีงัดเกดอยู่

ประเพณีงานศพ โดยทั่วไปแล้ว เมื่อพ่อแม่หรือผู้อาวุโสเสียชีวิต บรรดาลูกหลานจะพยายามกันอย่างที่สุดที่จะจัดพิธีศพให้ผู้ล่วงลับไปอย่างสมเกียรติ ปกติแล้วการเผาศพจะทำได้ตั้งแต่ 3 วันถึง 7 วันตามประเพณีเก่าแก่ จำนวนวันเผาศพจะต้องเป็นจำนวนคี่ เพราะจำนวนคู่ส่วนมากจะใช้เป็นจำนวนที่จัดงานมงคล เมื่อคนในครอบครัวเสียชีวิตลงสมาชิกในบ้านจะสวมชุดไว้ทุกข์เพื่อแสดงการไว้อาลัยแก่ผู้ตาย เสื้อไว้ทุกข์มีหลากหลายสีตามความสัมพันธ์ของผู้ตายกับผู้สวมใส่ เช่น

ลูกชาย ลูกสาว ลูกสะใภ้สวมใส่ชุดสีขาวและสีดำ หลานสาวสวมชุดสีน้ำเงิน นอกจากสวมชุดไว้ทุกข์แล้ว ยังมีการสวมปลอกแขนไว้ทุกข์ด้วยเพื่อเป็นการแสดงว่าบุคคลผู้นั้นกำลังอยู่ในช่วงไว้ทุกข์ ถ้าผู้ตายเป็นผู้ชาย จะสวมปลอกแขนที่ข้างซ้าย แต่ถ้าผู้ตายเป็นผู้หญิง จะสวมปลอกแขนไว้ทุกข์ทางด้านขวา ในช่วงพิธีงานศพ ศพจะถูกบรรจุในโลงที่วางในห้องโถงบรรจุศพเพื่อให้ญาติสนิทและมิตรสหายเช่นไหว้แสดงไว้อาลัย ผู้ร่วมงานต้องสวมเสื้อผ้าสีเรียบ ๆ ห้ามใส่เสื้อผ้าสีฉูดฉาด เพื่อเป็นการแสดงความเคารพต่อผู้ที่ล่วงลับไป เมื่อพิธีเผาศพสิ้นสุดลง จะมีขบวนแห่ศพแห่โรงศพไปยังหลุมฝังศพหรือเมรุเผาศพ ขบวนแห่ศพโดยทั่วไปจะมีวงมโหรีนำขบวน ตามตำนานเล่าว่า ที่ต้องมีวงมโหรี เพื่อขับไล่ภูตผีปีศาจที่หลบซ่อนอยู่ในบริเวณใกล้ ๆ ออกให้ห่างจากขบวนแห่ แแถวแรกตรงด้านหน้าโรงศพเป็นตำแหน่งของลูกชายและลูกสาวของผู้เสียชีวิต ส่วนญาติ ๆ หรือเพื่อนจะเดินอยู่ด้านหลังของขบวนแห่

พรรณษะของนักวิชาการดังกล่าวพอสรุปได้ว่า ประเพณีของชาวจีนมีหลายประเพณี เช่น ประเพณีการแต่งงาน ประเพณีการขอบุตร ประเพณีลงหยาง เป็นต้น ประเพณีเหล่านี้ถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ดีงามและมีคุณค่ายิ่ง ทั้งยังเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงชีวิตความเป็นอยู่ชาวจีนอีกด้วย

2. ประเพณีของชาวไทยเชื้อสายจีน

นักวิชาการหลายคนได้กล่าวถึงประเพณีของชาวไทยเชื้อสายจีนไว้หลายพรรณษะซึ่งพอจะประมวลได้ดังต่อไปนี้

เป้งร่า กุลเวช (2542) ได้กล่าวว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนทุกวันนี้ยังคงได้สืบทอดประเพณีดั้งเดิมของบรรพบุรุษตัวเองไว้ ได้แก่เทศกาลไหว้เจ้าในวาระต่าง ๆ ชุมชนที่ลี้ภัยในเทศกาลเหล่านี้คือ สัปดาห์ หรือชื่อทางการว่า ซอยวานิช ยังคงเป็นย่านการค้าที่เฟื่องฟูอยู่เช่นเดิม ในแต่ละเทศกาลที่เป็นโอกาสพิเศษนั้น บรรยากาจะอบอวลไปด้วยกลิ่นธูปควันจากโคมที่แขวนอยู่ตามหน้าบ้านและทุกประตูบ้านยังมีกระดาษแดงเขียนตัวหนังสือเป็นสิริมงคลสีทองติดไว้อยู่ด้วย

ตามความเชื่อที่จะต้องไหว้เจ้าที่และบรรพบุรุษ การไหว้เจ้าเป็นธรรมเนียมประเพณีที่ลูกหลานจีนได้ปฏิบัติสืบทอดกันมานาน เพื่อให้เป็นสิริมงคล และนำความสุขความเจริญแก่ครอบครัว

แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย (2547) ได้กล่าวถึงประเพณีของชาวไทยเชื้อสายจีนไว้ว่าชาวจีนที่ได้เข้ามาในประเทศไทยและมีสัมพันธกับคนไทยนั้นมีหลายกลุ่มภาษา แต่ละกลุ่มมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตน ตลอดจนประเพณีพิธีกรรม สิ่งเหล่านี้สามารถมองเชื่อมโยงไปถึงระบบเศรษฐกิจอาชีพ ที่แต่ละกลุ่มจะมีทักษะหรือความนิยมในอาชีพนั้น ๆ ก็จะเป็นลักษณะของแต่ละกลุ่ม

ภารดี มหาจันทร์ (2553) ชาวจีนที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย โดยเฉพาะ

ในจังหวัดชลบุรี จะเป็นคนจีนที่มาจากมณฑลทางใต้ของประเทศจีน สำหรับประเพณีที่ชาวจีนหรือชาวไทยเชื้อสายจีนได้ยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมาในประเทศไทย อาจจะมีแตกต่างกันไปบ้างจากชาวจีนที่อยู่ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน หรือชุมชนจีนที่อพยพไปในประเทศต่าง ๆ ที่ถือปฏิบัติอยู่ เพราะว่าประเพณีเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น และเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคม ประเพณีจึงมีเกิดใหม่บ้าง เปลี่ยนแปลงบ้าง เจริญขึ้น หรือว่าสูญหายไปตามเงื่อนไขของเวลาและสิ่งแวดล้อม

เต็ง เชน อวี่น (2535) ประชาชนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ไม่ว่าจะมาจากประเทศใด ยังคงรักษาประเพณีของตนไว้ และชาวจีนเป็นชนกลุ่มหนึ่งที่เข้ามาในประเทศไทยมากที่สุด เพราะฉะนั้นประเพณีวันตรุษจีนจะเป็นประเพณีที่ยิ่งใหญ่ เมื่อ 10 ปีที่แล้ว กรุงเทพฯ และต่างจังหวัดยังไม่ค่อยเจริญเท่าไร ชาวจีนส่วนใหญ่จะรวมตัวกันอยู่แถวตลาด พอถึงวันตรุษจีน ชาวจีนก็จะจัดงานเพื่อฉลองประเพณีวันตรุษจีน ทำให้ตลาดคึกคัก ปัจจุบันนี้ มีชาวไทยเชื้อสายจีนฉลองวันตรุษจีนอีกแบบหนึ่ง บางคนออกไปเที่ยวด้วยกัน บางคนจัดงานเลี้ยงยิ่งใหญ่ บางคนเห็นว่ามีวันหยุดหลายวันก็ไปเที่ยวต่างประเทศ แต่ไม่ว่ามีรูปแบบอย่างไรก็ตาม คิดว่าประเพณีวันตรุษจีนในประเทศไทยจะไม่หายไป

เลิ่น ถี ซิน (2551) ประเพณีมีอยู่ทุกสังคม ประเพณีวันตรุษจีนคือส่วนประกอบของวัฒนธรรมจีน และที่กรุงเทพฯ ประเพณีวันตรุษจีนก็จะกลายเป็นประเพณีที่สำคัญมากที่ใคร ๆ ก็รู้จัก

ทัศนะของนักวิชาการดังกล่าวพอสรุปได้ว่า ชาวจีนที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย ได้นำประเพณีของคนมาด้วย แต่เมื่อเวลาผ่านไปประเพณีอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้าง แต่ก็ยังคงยึดถือปฏิบัติกันอยู่ ประเพณีของชาวไทยเชื้อสายจีนจึงเป็นวิถีชีวิตที่มีการสืบทอด ส่งต่อ ปรับปรุง และสร้างขึ้นใหม่อยู่เสมอมา

ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับเทศกาลต่าง ๆ ในรอบปีของชาวไทยเชื้อสายจีนที่ได้สืบทอดและปฏิบัติกันมาดังนี้

ประเพณีตรุษจีน

ประเพณีตรุษจีนตรงกับวันที่ 1 เดือน 1 (ตามปฏิทินจันทรคติของจีน) จนถึงวันที่ 15 เดือน 1 ดังที่ สุชาติ ภูมิบริรักษ์ (2529) ได้กล่าวถึงประเพณีตรุษจีนโดยสรุปว่า จากหลักฐานที่ค้นพบบันทึกไว้ในสมัยขุนชีวนั้น ได้มีการสืบทอดประเพณีตรุษจีนมากกว่า 3,000-4,000 ปี (722-481 ปีก่อนคริสตกาล)มาแล้ว ในบันทึกได้กล่าวถึง วิถีชีวิตของชาวจีนโบราณ ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ในช่วงสิ้นปี ซึ่งตรงกับฤดูหนาว ทำให้ไม่สามารถทำการเพาะปลูกได้ ในช่วงเวลาดังกล่าวประชาชนจึงถือโอกาสพักผ่อนอยู่กับบ้าน และมีการจัดงานเฉลิมฉลองขึ้นเพื่อบูชาฟ้าดิน ขอพรให้

ชีวิตมีแต่ความผาสุก ราบรื่นตลอดไปต่อไป ขอให้ได้ปริมาณผลผลิตจากการเพาะปลูกมาก ๆ โดยในช่วงเวลาดังกล่าวสมาชิกในครอบครัวจะได้กลับมาพร้อมหน้ากัน เมื่อพ้นจากฤดูใบไม้ผลิ อากาศอบอุ่นขึ้นแล้วเกษตรกรจึงเริ่มทำการเพาะปลูกต่อไป

วันทิพย์ สิ้นสูงสุด (2536) และพรีน่า บลูมฟิลด์ (2533) ได้กล่าวถึงประเพณีตรุษจีนไว้สอดคล้องกัน กล่าวคือ ประเพณีตรุษจีนเป็นเทศกาลสำคัญของชาวจีน ซึ่งถือว่าเป็นเทศกาลปีใหม่ตามปฏิทินจันทรคติของจีน ที่มีการปฏิบัติสืบทอดกันมานาน

ในอดีตมีการจัดเทศกาลตรุษจีนเป็นระยะเวลานานถึง 15 วัน แต่ในปัจจุบันเหลือเพียง 2 – 3 วัน เนื่องจากในช่วงเวลาปกติทุกคนต้องไปทำงานตามหน้าที่ของตน จึงไม่มีเวลาอยู่ร่วมกัน ดังนั้น วันตรุษจีนจึงเป็นเทศกาลสำคัญ ซึ่งทุกคนต้องกลับมา การประกอบพิธีกรรมมีหลายขั้นตอน คือ ก่อนถึงเทศกาลตรุษจีน ทุกคนจะไปเลือกหาชุดใหม่มาสวมใส่ ถือเป็นการเริ่มต้นใหม่ของปี หากคนใดมีหนี้สินจะต้องชำระให้เสร็จสิ้นก่อนถึงวันตรุษจีน มีการทำความสะอาดบ้านเรือน สมาชิกทุกคนในครอบครัวจะร่วมแรงร่วมใจกันทำ มีการเตรียมอาหารที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของปีใหม่ โดยอาหารที่ขาดไม่ได้คือ ของหวาน ทำจากข้าวเหนียว งา ผลไม้แห้ง และเมล็ดแตงโม

วันจ่าย เป็นวันก่อนสิ้นปี 1 วัน สมาชิกทุกคนในครอบครัวจะไปซื้อสิ่งของมาจัดเตรียมอาหารและของเซ่นไหว้ต่าง ๆ วันที่สองคือวันไหว้ ตรงกับวันสิ้นปี ในวันนี้จะมีการไหว้เจ้าในช่วงเช้า ไหว้บรรพบุรุษในช่วงสาย มีการไหว้ผีไม่มีญาติในช่วงบ่าย (บางครอบครัวไม่นิยมไหว้) วันที่สามคือวันถือ หรือ วันตรุษจีน ในวันนี้ชาวจีนมีความเชื่อว่าทุกคนจะต้องพูดแต่สิ่งที่เป็นสิริมงคล ห้ามกวาดบ้านเรือน เพราะเชื่อว่าสิ่งดี ๆ ในบ้านจะถูกกวาดออกไป ทำให้สิ่งที่ไม่ดีถูกกวาดเข้ามาแทน นอกจากนั้นยังถือว่าวันนี้เป็นวันเที่ยว สมาชิกในครอบครัวจะไปเที่ยวร่วมกัน เด็ก ๆ จะไปขอพรญาติผู้ใหญ่ และญาติผู้ใหญ่จะแจกแต๊ะเอียให้กับลูกหลานด้วย

ประเพณีง่วนเซียวโจย

ประเพณีง่วนเซียวโจยเป็นประเพณีที่ชาวจีนสืบทอดกันมานาน ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือนอ้าย (ตามปฏิทินจันทรคติ) เป็นวันที่พระจันทร์เต็มดวง ซึ่งโก๋ไห่ ไป กิ (2551) ได้กล่าวถึงประเพณีง่วนเซียวโจย โดยสังเขปว่า ในรัชสมัยของจักรพรรดิอู่ตี้แห่งราชวงศ์ฮั่น วันหนึ่งตงฟิงซั่วคนที่เป็นขันทีในราชวงศ์ฮั่น กำลังเดินเล่นอยู่ในพระราชอุทยาน เห็นผู้หญิงคนหนึ่งกำลังจะกระโดดบ่อน้ำฆ่าตัวตาย ตงฟิงซั่วเข้าไปห้ามและถามว่า ทำไมต้องฆ่าตัวตาย เธอบอกว่าเธอชื่อหยวนเซียว บ้านอยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือของนครหลวงฉางอัน ตั้งแต่ถูกส่งตัวเข้ามาอยู่ในวังเธอก็ไม่สามารถกลับบ้านได้ เธอคิดถึงบ้านมาก จึงอยากจบชีวิตตนเอง หยวนเซียวขอให้ตงฟิงซั่วช่วยหาทางแก้ไขโรคคิดถึงบ้านของตน ตงฟิงซั่วจึงเดินทางไปที่บ้านของหยวนเซียว และบอกพ่อแม่ของหยวนเซียวว่า เขามีวิธีที่จะทำให้พ่อแม่ได้เจอกับหยวนเซียว จากนั้นตงฟิงซั่วจึงไป

เป็นผู้ทำนายโชคชะตาบนท้องถนนของนครฉางอัน เขาบอกทุกคนว่าในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือนอ้าย จะมีหญิงสาวสวมชุดแดงขี่รถเข้ามาในนครฉางอันและจุดไฟเผาเมือง ทำให้ทุกคนเกิดความกลัว ต่างถามตงฟิงซั่วว่าจะทำอย่างไร ตงฟิงซั่วบอกว่าในวันขึ้น 15 ค่ำ ขอให้ท่านผู้เฒ่าผมชาวทั้งหลายที่อยู่ในเมืองรอเธออยู่ที่จุดพักคนเดินสารสาธา 10 ลี้ ของถนนทางด้านตะวันตกของเมือง จงคุกเข่าและขอความเมตตาจากนาง แล้วทั้งเมืองก็จะปลอดภัย เมื่อถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือนอ้ายผู้หญิงที่เข้ามาในเมือง คือน้องสาวของหยวนเซียว นางบอกกับทุกคนว่า มาที่นี่เพื่อทำลายเมืองนี้ และทำให้เง็กเซียนฮ่องเต้ทอดพระเนตรเห็นเปลวเพลิง จงนำคำพูดของนางไปถวายแก่จักรพรรดิของพวกท่าน แล้วจงคิดวิธีแก้ไข ตงฟิงซั่วจึงไปบอกกับจักรพรรดิ ทำให้จักรพรรดิทรงกังวลว่าเมืองจะถูกเผา ตงฟิงซั่วจึงเสนอว่าให้จักรพรรดิมีพระบัญชาให้ขุนนางและประชาชนประดับโคมไฟไว้บนถนนและตรอกซอกซอยในคืนวันขึ้น 15 ค่ำ เดือนอ้ายด้วย และมีพระบัญชาให้ประชาชนในเมืองทำขนมถังหยวนเพื่อเซ่นไหว้ จักรพรรดิเห็นด้วยกับข้อเสนอของตงฟิงซั่ว จึงให้เขาเป็นคนจัดการเรื่องนี้ และผู้ที่ทำขนมถังหยวนได้ดีที่สุดก็คือ หยวนเซียว คืนวัน 15 ค่ำมาถึง จักรพรรดิมีรับสั่งให้หยวนเซียวถือโคมไฟที่มีชื่อของพระราชวัง เพื่อเป็นการบูชาอักษิเทพ โดยมีข้าพระองค์เดินตามหลัง และมีรับสั่ง ให้มีการจุดประทัดและดอกไม้ไฟขึ้นทั่วเมือง ผู้ที่อยู่ในวังก็ให้ออกไปรวมอยู่ในท้องถนน ทำให้หยวนเซียวได้ออกไปเจอหน้าพ่อแม่ เนื่องจากขนมถังหยวนในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือนอ้าย ทำโดยหยวนเซียว ผู้คนจึงเรียกขนมถังหยวนว่า ขนมหยวนเซียวด้วย

ประเพณีเซ่งเม้ง

ประเพณีเซ่งเม้ง ตรงกับเดือน 3 ตามปฏิทินจันทรคติของจีนทุกปี โดยลูกหลานจะทำความสะอาดรอบบริเวณหลุมฝังศพ และนำก้อนหินมาวางทับกระดาษาห้าสิบบนหลุมฝังศพ เพื่อแสดงว่าได้มีลูกหลานมาทำการเซ่นไหว้บรรพบุรุษแล้ว มอนเทก คัลเซอร์(2551) ได้กล่าวถึงประเพณีเซ่งเม้งว่า ประเพณีเซ่งเม้งเริ่มขึ้นในสมัยราชวงศ์ฮั่น คำว่า “เซ่งเม้ง” มาจากอากาศที่สดใสปลุดโปร่ง ของเดือน 3 ในสมัยราชวงศ์ถัง ประเพณีเซ่งเม้งได้กลายเป็นประเพณีสำคัญของปี มีการเพิ่มอีกพิธีหนึ่ง คือการทำความสะดวกสุสาน ในอดีตนั้นมีเพียงเทศกาลหวนสือ หรือเทศกาลอาหารเย็น และห้ามมิให้มีการจุดไฟใด ๆ ทั้งสิ้น จากเหตุผลดังกล่าว จึงมีพิธีพระราชทานไฟในวันเซ่งเม้งขึ้น และพิธีนี้มีขึ้นในสมัยที่มีการเปลี่ยนองค์ประมุขของราชสำนัก โดยองครักษ์ประจำพระองค์จะนำก้านไม้ไผ่ห่อหุ้มที่ติดไฟไว้แล้วมาให้จักรพรรดิ พระองค์จะประทานให้กับกลุ่มขุนนาง เรียกว่า ไฟใหม่ ขุนนางก็จะใช้ก้านไม้ห่อหุ้มที่หน้าประตูบ้านแทน แม้ว่าก้านไฟที่ถือนั้นจะดับก่อนจะถึงบ้านของประชาชนก็ตาม ต่อมาในสมัยราชวงศ์หมิงได้เปลี่ยนเป็นเทียนเล่มใหญ่แทนก้านไม้ไผ่ห่อหุ้ม ดังนั้น การติดไฟในประเพณีเซ่งเม้งจึงมีชื่อเรียกว่า ไฟใหม่

นอกจากนี้ ฟริน่า บลูมฟิลด์(2533) พลัคคี จีร์โกลสิริ (2539) และ วีรพล สุขสว่าง

(2537) ได้กล่าวถึงประเพณีชิงเม้งไว้สอดคล้องกันว่า ประเพณีชิงเม้งเป็นประเพณีเช่นไหว้บรรพบุรุษในเดือน 3 ตามปฏิทินจันทรคติจีน ตรงกับเดือนเมษายนของไทย โดยชาวจีน และชาวไทยเชื้อสายจีนจะนำบุตรหลานไปเช่นไหว้บรรพบุรุษ ก่อนไปเช่นไหว้จะต้องไปทำความสะอาดหลุมฝังศพ ในวันชิงเม้งลูกหลานจะนำอาหารไปทำพิธีเช่นไหว้ดวงวิญญาณ เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว โดยชาวจีนมีความเชื่อว่าแม้ว่าบรรพบุรุษจะล่วงลับไปแล้ว แต่วิญญาณของบรรพบุรุษยังคุ้มครองครอบครัวและบุตรหลานอยู่ตลอดเวลา ในวันนี้บุตรหลานจะออกจากบ้านตั้งแต่เช้ามืดเพื่อนำอาหารและของใช้ต่าง ๆ ไปเช่นไหว้ที่หลุมฝังศพของบรรพบุรุษของเช่นไหว้ประกอบด้วย อาหาร เช่น หมูหนึ่ง 3 ชิ้น เป็ดหรือไก่หนึ่งตัวทั้งตัว ผักหั่นสี่เหลี่ยมลูกเต๋า ปลา ซาลาเปา ไข่ต้มย้อมสีแดง แองกะโหลก ขนมน้ำตาล เป็นต้น เครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น เงินกระดาษ ดอกไม้สด มีการเผากระดาษเงินกระดาษทอง เสื้อผ้า ของใช้ต่าง ๆ ให้แก่บรรพบุรุษเพื่อเป็นการบอกกล่าวแก่บรรพบุรุษให้ทราบว่าลูกหลานได้มาทำพิธีเช่นไหว้แล้ว หลังจากประกอบพิธีเสร็จสิ้น ลูกหลานจะรับประทานอาหารร่วมกันที่หน้าวงซุ้ย

ประเพณีกินขนมบ๊ะจ่าง

ชนทุกชาติในโลกต่างยอมรับว่าความซื่อสัตย์สุจริตเป็นคุณธรรมอย่างหนึ่ง ชาวจีนก็เช่นกัน ประเพณีกินขนมบ๊ะจ่างของชาวจีน เป็นประเพณีที่จัดขึ้นเพื่อรำลึกถึงคุณงามความดีของชวีหยวน ซึ่งเป็นทั้งขุนนางและกวีเอกผู้รักชาติของจีนในสมัยโบราณ ซึ่งประเพณีนี้ตรงกับวันที่ 5 เดือน 5 ตามปฏิทินจันทรคติของจีน ดังที่ นริศ วศินานนท์ (2552) ได้กล่าวถึงประเพณีกินขนมบ๊ะจ่างว่า ในสมัยจ้านกว๋อ (ก่อน ค.ศ. 475 – ก่อน ค.ศ. 221) จินแตกแยกเป็น 7 แคว้น ได้แก่ แคว้นเจ้า แคว้นหาน แคว้นเว่ย แคว้นเยียน แคว้นฉี แคว้นฉู่ และแคว้นฉิน แคว้นฉู่เป็นแคว้นที่เข้มแข็งที่สุด แคว้นฉินคิดที่จะกลืนแคว้นทั้ง 6 และตั้งตนเป็นใหญ่ กวีชวีหยวนเป็นขุนนางระดับกลางของแคว้นฉู่ เขาจึงไปเสนอแผนร่วมมือกับแคว้นต่างๆ เพื่อต่อต้านแคว้นฉิน แต่พระเจ้าฮู่ฮวงหวังและโอรสของเขาฉู่ซิงซึ่งหลงเชื่อคำพยุหยาของขุนนางชั่วร้าย ไม่สนใจแผนการของ ชวีหยวน เขาถูกขุนนางใส่ร้ายจนถูกลดฐานะและถูกขับออกจากเมืองหลวงไป ชวีหยวนจึงกลับไปชนบท ขณะที่ใจของเขายังคงห่วงใยชะตาและอนาคตของบ้านเมืองอยู่ ความห่วงใยประเทศชาติและราษฎรทำให้สุขภาพของเขาลดลงเรื่อยๆ ในทุก ๆ วันเขามักจะไปเดินเล่นริมบ่อน้ำบ่อย ๆ และส่องดูร่างกายที่ซูบผอมตรงบ่อน้ำเสมอ ต่อมาผู้คนจึงเรียกบ่อน้ำแห่งนี้ว่า “บ่อส่องหน้า” ต่อมาชวีหยวนได้ข่าวว่าเมืองหลวงของแคว้นฉู่ตกอยู่ในอันตราย ทำให้เขาเศร้าโศกเสียใจยิ่งขึ้น ด้วยจิตอันเจ็บปวด เขาจึงได้เขียนบทกวียาวบทหนึ่งชื่อว่า “อาดูรนครหลวงยิ่ง” เมื่อเขียนเสร็จเขาจึงกระโดดลงไปในแม่น้ำมีห้ว มาตัวตายทันที เหตุการณ์ดังกล่าวจึงกลายเป็นประเพณีที่ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมาจนปัจจุบัน เพื่อเป็นการรำลึกถึงคุณงามความดีของชวีหยวนนั่นเอง วันที่ชวีหยวนกระโดดน้ำมาตัวตาย

ตรงกับวันที่ 5 เดือน 5 ตามจันทรคติของจีน (278 ปี ก่อน ค.ศ.) ในสมัยนั้นประชาชนนับถือจิตใจอัน
รักชาติของชวีหยวนและเห็นใจเขายิ่งนัก จึงแจวเรือแข่งกันเพื่อไปหาศพของเขา ทำให้การแข่งเรือ
มังกรกลายเป็นกิจกรรมหนึ่งในประเพณีกินขนมบ๊ะจ่าง นอกจากนี้การแข่งเรือมังกร แล้ว ยังมีการ
กินขนมบ๊ะจ่าง นอกจากนั้นเมื่อชวีหยวน กระโดดน้ำตายนั้น ชาวบ้านลงไปในน้ำ งามหาศพไม่พบ
เกรงว่ากุ้งปลาจะกินศพของเขา จึงใช้กระบอกไม้ไผ่ใส่ข้าวเหนียวโยนลงไปในน้ำให้กุ้งปลากินแทน
ต่อมาจึงเปลี่ยนมาใช้ใบจ้างหรือใบไผ่ห่อแทน เมื่อถึงประเพณีนี้ผู้คนก็ห่อข้าวเหนียวเป็นขนม
บ๊ะจ่างโยนลงไปในแม่น้ำ และกลายเป็นประเพณีที่ถือปฏิบัติกันมาจนถึงปัจจุบัน

พลศักดิ์ จิตร โกลศิริ (2539) และ ชะลอ บุญช่วย (2532) ได้กล่าวถึงประเพณีกินขนม
บ๊ะจ่างไว้สอดคล้องกันว่า ประเพณีกินขนมบ๊ะจ่างเป็นประเพณีที่จัดขึ้นเพื่อการรำลึกถึงความ
ซื่อสัตย์และความเสียสละของมหากวีผู้รักชาติคนหนึ่ง ชื่อชวีหยวน ซึ่งสละชีวิตลงในแม่น้ำใน
วันที่ 15 เดือน 5 ค.ศ. 256 ประชาชนรำลึกถึงชวีหยวนจึงได้จัดประเพณีนี้ขึ้นมา ในวันนี้ประชาชน
จะนำข้าวเหนียวใส่กระบอกไม้ไผ่ แล้วโยนลงไปในแม่น้ำ เพื่อให้ปลากินข้าวเหนียวในกระบอก
ไม้ไผ่ จะได้ไม่ไปกินเนื้อของชวีหยวน ในเวลาต่อมาชาวจีนใช้ใบไผ่ห่อข้าวเหนียว ในบางมณฑล
ได้จัดการแห่เรือภายในจุดที่เชื่อว่าชวีหยวนกระโดดน้ำฆ่าตัวตาย ในถ้ำดังกล่าวหากมีเรือพายผ่าน
มามากๆ จะช่วยให้ชวีหยวนรอดชีวิต แต่ในปัจจุบันมีการทำพิธีเซ่นไหว้ มิได้ยึดมั่นตามตำนาน
ดังกล่าว การเซ่นไหว้ในวันกินขนมบ๊ะจ่าง มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการขอพรจากเทพเจ้าให้
ครอบครัวประสบความสุข อาหารและของใช้ต่าง ๆ ในการเซ่นไหว้ ประกอบด้วยขนมบ๊ะจ่าง
หมูหนึ่งชิ้นใหญ่ เป็ดหรือไก่นึ่งทั้งตัว ผลไม้ น้ำชา เหล้า กระดาษเงินและกระดาษทอง เป็นต้น
โดยมีการประกอบพิธีกรรมคือ หัวหน้าครอบครัวจะจุดธูปเซ่นไหว้ก่อน หลังจากเสร็จพิธีเซ่นไหว้
แล้วจะมีการเผากระดาษเงินกระดาษทองบริเวณหน้าบ้าน จากนั้นสมาชิกทุกคนในครอบครัวจะมา
รับประทานอาหารร่วมกันเพื่อความเป็นสิริมงคล

ประเพณีสารทจีน

ประเพณีสารทจีนเป็น 1 ใน 4 เทศกาลสำคัญประจำปีของชาวจีนแต่จิว จัดขึ้นในวันที่ 15
เดือน 7 ตามปฏิทินทางจันทรคติของจีน ประเพณีสารทจีนในประเทศไทยมีความสำคัญเป็น
อันดับที่ 2 รองจากตรุษจีน โก๊ะ ไบ กิ (2551) ได้กล่าวถึงประเพณีวันสารทจีนกล่าวโดยสรุปว่า
ในโบราณกาล ประตูนรกจะเปิดออกในช่วงวันขึ้น 1 ค่ำจนถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 7 (ตามปฏิทิน
จันทรคติ) และเหล่าวิญญาณที่หิวโหยจะเร่ร่อนมาอยู่บนโลก แต่เดิมประเพณีสารทจีนเป็นวันที่
ระลึกถึงบรรพชน หลังจากศาสนาพุทธเผยแผ่เข้าสู่ประเทศจีน ประเพณีสารทจีนจึงถูกผนวกเข้า
เป็นส่วนหนึ่งของศาสนาพุทธและเรียกว่า ประเพณีอวิหัตถ์ดิน โดยในแต่ละวัดของพุทธศาสนาจะ
มีการจัดการชุมนุมอวิหัตถ์ดิน ซึ่งเป็นการจุดโคมไฟและท่องพระสูตรเพื่อนำทางดวงวิญญาณใน

นรกให้ก้าวข้ามทะเลแห่งทุกข์ จักรพรรดิเหลียงอู่ตี้แห่งราชวงศ์เหลียง ในสมัยราชวงศ์เหนือใต้ ซึ่งเป็นพุทธศาสนิกชนคนหนึ่ง ทรงเป็นผู้เผยแพร่การปฏิบัติพิธีกรรมของประเพณีสารทจีนไปสู่หมู่ประชาชน โดยมอเชก คัลเซอร์ (2551) ได้กล่าวถึงเทพนิยายเกี่ยวกับประเพณีสารทจีน โดยสรุปว่า เมื่อมารดาของหมู่เจียนเหลียนเสียชีวิต นางถูกลงโทษให้ไปตกนรกถูกญาติปีศาจตัวอื่นแย่งอาหารที่มีคนส่งมาให้นางกิน หลังจากที่หมู่เจียนเหลียนฝึกฝนจนบรรลุถึงขั้นที่สามารถมองเห็นมารดาตนเองที่อยู่ในนรกได้ หมู่เจียนเหลียนพยายามส่งอาหารให้มารดา แต่พออาหารเหล่านั้นถึงมือมารดาก็สลายกลายเป็นเถ้าธุลี เขาจึงถามพระพุทธรูปเจ้าว่าเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น พระพุทธรูปเจ้าจึงทรงบอกกับหมู่เจียนเหลียนว่า ในช่วงวันที่ 7 เดือน 7 ให้เขานำอาหารไปถวายให้ญาติปีศาจทั้งหลายเพื่อญาติปีศาจเหล่านั้น จะได้ไม่มาแย่งอาหารของมารดาเขา

ประเพณีไหว้พระจันทร์

ประเพณีไหว้พระจันทร์เป็นประเพณีที่มีความเกี่ยวพันและมีเรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมามากมายเกี่ยวกับพระจันทร์ มีการสืบทอดประเพณีนี้มากกว่า 2,000 ปีแล้ว ประเพณีไหว้พระจันทร์จัดขึ้นในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 ตามปฏิทินจันทรคติของจีน โกห์ ไป คี (2551) ได้กล่าวถึงประเพณีไหว้พระจันทร์ กล่าวโดยสรุปว่า ในสมัยโบราณประเพณีไหว้พระจันทร์จัดขึ้นเพื่อสวดขอพรเทพเจ้า เนื่องจากประเทศจีนเป็นสังคมเกษตรกรรมที่กว้างใหญ่ไพศาล ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 (ตามปฏิทินจันทรคติ) จะตรงกับช่วงหลังการเก็บเกี่ยวของฤดูใบไม้ร่วงพอดี โดยทั่วไปในวันนั้นท้องฟ้าจะเปิด ชาวจีนจึงจะมีงานเฉลิมฉลองจัดเลี้ยงอาหารหลังการเก็บเกี่ยว เพื่อแสดงถึงแนวคิดที่ว่า “ทวยเทพและมวลมนุษย์ล้วนเป็นหนึ่งเดียวกัน” ในสมัยราชวงศ์ซ่งอิทธิพลของปัญญาชนทำให้การสวดขอพระจันทร์แพร่หลายไปสู่สาธารณชน การรับประทานขนมไหว้พระจันทร์เริ่มขึ้นในสมัยราชวงศ์หยวน ต่อมาการฉลองเทศกาลไหว้พระจันทร์ก็กลายเป็นประเพณีสำคัญของชาวจีน

วันทิพย์ สิ้นสูงสุด (2536) ได้กล่าวถึงประเพณีไหว้พระจันทร์โดยสรุปว่า ประเพณีไหว้พระจันทร์ตรงกับวันที่ 15 เดือน 8 ตามปฏิทินจันทรคติของจีน ซึ่งตรงกับเดือนกันยายนของทุกปี ช่วงนี้เป็นฤดูใบไม้ร่วง ชาวจีนถือว่าเป็นช่วงฤดูเก็บเกี่ยว มีการปฏิบัติสืบทอดกันมานานกว่า 2,000 ปี โดยชาวจีนมีความเชื่อเกี่ยวกับพระจันทร์ว่าพระจันทร์เป็นเทพเจ้าที่มีความสำคัญต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ เครื่องเซ่นไหว้ในวันไหว้พระจันทร์ ประกอบด้วย หมู เป็ด ไก่ ผลไม้ต่าง ๆ และขนมพิเศษที่ขาดไม่ได้คือ “ขนมไหว้พระจันทร์” ซึ่งทำด้วยแป้งถั่วเหลืองปั้นเป็นก้อนกลม ในขนมมีงาหรือเมล็ดพืชเป็นส่วนประกอบด้วย ขนมไหว้พระจันทร์เป็นขนมรสหวาน และในพิธีไหว้พระจันทร์ ส้มโอเป็นผลไม้ที่มีความสำคัญที่ขาดไม่ได้ เพราะชาวจีนมีความเชื่อว่าถ้าใครผ่าส้มโอออก แล้วกลางส้มโอก็มีแสงสว่างและมีโชค และมีความเชื่อว่าถ้าผู้หนึ่งนำผลไม้ที่เอามาไหว้พระจันทร์ไปถว้หน้า ผีจะสวยงาม และหากรับประทานผลไม้ที่ไหว้พระจันทร์ ดวงตาจะ

สุกใสและหายจากโรคผิวหนังได้ บางตำนานเล่าว่าชาวจีนเชื่อว่า มีหญิงสาวสวยคนหนึ่งชื่อ “นางซังโอ” อยู่บนดวงจันทร์ ซึ่งเป็นภรรยาของฮูอิ วันหนึ่งสามีได้รับน้ำอมฤตหนึ่งถ้วยจากเทพเจ้าองค์หนึ่ง แต่ถูกภรรยาขโมยไปดื่มจนหมด หลังจากนั้นภรรยาสามารถเหาะขึ้นไปอยู่บนดวงจันทร์ได้ พอถึงฤดูหนาว นางก็จะประพรมน้ำอมฤตมายังโลกมนุษย์ ทำให้ต้นข้าวของชาวจีนงอกงาม นอกจากนั้นในช่วงเวลานี้ยังเป็นช่วงที่เสร็จสิ้นการเก็บเกี่ยว เป็นช่วงเวลาพักผ่อนของชาวจีน จึงได้จัดพิธีขอโชคลาภจากเจ้าแม่พระจันทร์ด้วย โดยสถานที่ที่มีการจัดเช่นไหว้จะอยู่บนคาบฟ้าหรือบริเวณที่เห็นพระจันทร์ได้ชัดเจนที่สุด เครื่องเช่นไหว้ประกอบด้วย เครื่องสำอาง ผลไม้ต่าง ๆ เช่น ส้มโอ กล้วยหอมทั้งหวี อ้อย ทับทิม ฯลฯ ขนม เช่น ขนมเปี๊ยะ ขนมโก๋ ฯลฯ เครื่องดื่ม เช่น น้ำชา ฯลฯ รูปเทียน โคมไฟ กระดาษเงินและกระดาษทอง

ประเพณีกินเจ

ประเพณีกินเจ ตรงกับวันที่ 1 - 9 เดือน 9 ตามปฏิทินจันทรคติของจีน ในช่วงเวลาประเพณีกินเจ ผู้ปฏิบัติต้องงดรับประทานเนื้อสัตว์ถือศีลเพื่อให้จิตใจบริสุทธิ์ ในเป็ดบูมตำนาน (ม.ป.ป.) กล่าวถึงประเพณีกินเจไว้ว่า ศาสนาพุทธนิกายมหายานได้อธิบายว่า ประเพณีกินเจเป็นประเพณีการสักการบูชาเทพเจ้าทั้ง 9 พระองค์ ประกอบด้วย พระอาทิตย์ พระจันทร์ พระอังคาร พระพุธ พระพฤหัสบดี พระศุกร์ พระเสาร์ พระราหู และพระเกตุ เทพเจ้า 9 องค์นี้จะทรงเครื่องแบบพระมหากษัตริย์ ประชาชนจึงถวายพระนามว่า “เก้าอ้วง” หรือ “กิวอ้วง” ซึ่งมีความหมายว่า นพราชา ตามปฏิทินจันทรคติจีน ช่วงวันที่ 1 ถึง 9 เดือน 9 เทพเจ้าทั้ง 9 พระองค์จะผลัดกันเสด็จลงมายังโลกมนุษย์ทั้งกลางวันและกลางคืนเพื่อตรวจสอบดูชาวโลก สำหรับพิธีบูชาดาวนพเคราะห์นั้นนับว่ามีอันสำคัญ ผู้ศรัทธาจะสละโลกียวัตรและบำเพ็ญศีลสมาทาน บริโภคแต่ผักและผลไม้ ยกเว้นการกระทำอันจะนำมาซึ่งการเบียดเบียนชีวิตผู้อื่น

สงพงษ์ เกรียงไกรเพชร (2505) ได้กล่าวถึงประเพณีกินเจ กล่าวโดยสรุปว่า ผู้ที่มาเข้าร่วมประเพณีกินเจจะต้องงดเว้นอาหารคาวทั้งหมด และงดเว้นทุกสิ่งอย่างที่จะทำให้จิตใจมัวหมอง มีความพยายามรักษากาย วาจา และจิตใจให้สะอาดบริสุทธิ์ด้วย โดยก่อนถึงวันประเพณีกินเจ ชาวจีนจะต้องทำความสะอาดภาชนะอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เอามาใช้ประกอบอาหารให้หมดกลิ่นคาวหรือบางคนอาจไปซื้อใหม่ วันที่ 1 เดือน 9 เป็นวันแรกของประเพณีกินเจ ในวันที่ผู้เข้าร่วมกินเจจะต้องแต่งกายด้วยชุดสีขาว ไปที่ศาลเจ้าหลักเมืองหรือศาลเจ้าที่จัดงานประเพณีกินเจ หลังจากนั้นจะมีการจัดโต๊ะวางกระถางรูป จตุรโคม 9 ดวง นำดอกไม้ธูปเทียนมาตกแต่งสถานที่ ของเช่นไหว้ที่ตั้งไว้ประกอบด้วยอาหารเจ ได้แก่ สาหร่ายทะเล วุ้นเส้น เห็ดหอม ฯลฯ ผลไม้ เช่น ส้มจิน กล้วยหอม แอปเปิ้ล ฯลฯ ข้าวและน้ำชา ฯลฯ และจตุรโคมไฟ 9 ดวง ในช่วงประเพณีกินเจ ผู้กินเจจะต้องงดเว้นอาหารคาวทั้งหมดหรือผักที่มีกลิ่นแรง เช่น กระเทียม ผักชี หอม เป็นต้น และ

ในช่วงเวลากินเจจะมีการสวดมนต์ แบ่งเป็นเวลาเช้า เทียง เย็นของทุกวัน และจะต้องนำอาหารเจไปเช่นไหว้เจ้าแม่กวนอิมที่ศาลเจ้าทุกวันในช่วงเทศกาลกินเจด้วย หลังสวดมนต์ทุกครั้ง ผู้กินเจจะอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว มีการเผากระดาษเงินกระดาษทองในวันที่ 10 เดือน 9 ตามปฏิทินจันทรคติของจีนและมีพิธี “ส่งพระ” โดยมีการลอยกระทงสะเดาะเคราะห์ หลังจากนั้นจะเขียนชื่อผู้ร่วมกินเจทุกคนลงไปในการเผา แล้วจุดไฟเผากระดาษนั้น ซึ่งชาวจีนมีความเชื่อว่าเทพเจ้าจะรู้จักทุกคนที่มีรายชื่อบนกระดาษนั้น และสวดมนต์อีกครั้ง หลังจากนั้นจะดับโคมไฟ 9 ดวง ที่จุดในวันแรกของประเพณีกินเจ เพื่อบอกว่าเสร็จสิ้นพิธีกินเจของปีนั้นแล้ว

ประเพณีไหว้ขนมอี๋

ประเพณีไหว้ขนมอี๋ ตรงกับวันที่ 22 ธันวาคมของทุกปี ในอดีตชาวไทยเชื้อสายจีนให้ความสำคัญเท่ากับประเพณีตรุษจีน แต่ในปัจจุบันเมื่อยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไป ลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนไม่ค่อยให้ความสำคัญกับประเพณีเท่าที่ควร โกห์ ไป กิ (2551) ได้กล่าวถึงประเพณีไหว้ขนมอี๋ไว้ว่า สมัยก่อนในช่วงเวลาของประเพณีไหว้ขนมอี๋นี้ ซึ่งเป็นช่วงการเริ่มต้นฤดูหนาวและมีอากาศหนาวเย็นผู้คนจะไปเยี่ยมเยียนกัน ทำให้กิจการบางอย่างหยุดดำเนินการในวันนั้นด้วย บางคนจุดเครื่องหอมในเวลารุ่งสาง ผู้คนจัดเลี้ยงอาหาร ทำให้บรรยากาศเหมือนปีใหม่ นอกจากนี้การที่วิทยาศาสตร์การแพทย์ยังไม่เจริญก้าวหน้า ในช่วงเวลานี้ทำให้มีคนจำนวนมากหนาวตาย ดังนั้นในวันนี้ผู้คนจะมารวมกันเพื่อรับประทานขนมอี๋ (ขนมที่ทำจากแป้งข้าวเหนียวปั้นเป็นลูกกลม ๆ) มีความหมายว่าการกลับมาอยู่ร่วมกันอีกครั้ง และการรักใคร่ปรองดองกันในครอบครัว

จากทั้งหมดที่กล่าวมาจึงเห็นได้ว่า ประเพณีในรอบปีของชาวไทยเชื้อสายจีนมีหลายประเพณี เช่น ประเพณีวันตรุษจีน ประเพณีง่วนเซียวโจ้ย ประเพณีเซ่งเม้ง ประเพณีกินขนมบ๊ะจ่าง ประเพณีสารทจีน ประเพณีไหว้พระจันทร์ และประเพณีไหว้ขนมอี๋ ประเพณีเหล่านี้ถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ดีงามและมีคุณค่ายิ่ง ทั้งยังเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของความเป็นชาวไทยเชื้อสายจีนอีกด้วย

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับตลาดหนองมน ตำบลแสนสุข จังหวัดชลบุรี

1. ประวัติความเป็นมา

จารึก ถึงลาภ (2546) ได้กล่าวถึงประวัติหนองมน พอสรุปได้ว่า หนองมน ในช่วงแรก ๆ คือหมู่บ้านเล็ก ๆ หมู่บ้านหนึ่งในจังหวัดชลบุรี อยู่เลยทางแยกเข้าชายหาดบางแสนไป 1 กิโลเมตร หนองมนเป็นตลาดขายของพื้นเมืองและของที่ระลึก ของพื้นเมืองส่วนใหญ่จะเป็นอาหารทะเลแห้งชนิดต่าง ๆ ขนม และภาชนะเครื่องจักสาน เป็นต้น “ข้าวหลามหนองมน” เป็นของฝากที่มีชื่อเสียงที่สุดของตลาดหนองมน มักจะซื้อติดไม้ติดมือกลับไป

มีตำนานเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับหนองมนได้เล่ากันมานานว่า มีพระภิกษุรูปหนึ่งเดินธุดงค์มายังเมืองบางปลาสร้อย และได้พักค้างแรมที่หมู่บ้านนี้ ในขณะเดียวกันได้เกิดโรคระบาดร้ายแรงขึ้นมา มีหลายคนล้มตายลง หมอใช้ยาสมุนไพรก็ไม่หาย ชาวบ้านไม่รู้ว่าจะทำอย่างไร จึงอาราธนาพระธุดงค์ให้มาช่วยเหลือ ครั้นแล้วพระธุดงค์ได้ทำพิธีปลุกเสกน้ำมนต์ขึ้นมาบาตรหนึ่ง ชาวบ้านทุกคนเอาไปแบ่งกันดื่ม ไม่ว่าเป็นคนกำลังป่วยหรือไม่ป่วย หลังดื่มน้ำมนต์ไป คนที่กำลังป่วยอยู่หายป่วย คนที่ไม่ป่วยก็มีร่างกายที่แข็งแรงขึ้น ไม่มีใครล้มป่วยเป็นโรคระบาดอีก ชาวบ้านที่อยู่ใกล้ ๆ หมู่บ้านได้ยืมข้าวคืนนี้ก็มาขอน้ำมนต์จากหลวงพ่อกับ เพื่อเอากลับไปรักษาโรคภัยในหมู่บ้านของตน จนในที่สุดพระธุดงค์ไม่สามารถทำน้ำมนต์ได้พอเพียงให้กับชาวบ้านที่ต้องการ เพราะว่าแหล่งน้ำอยู่ห่างไกล วันหนึ่งท่านบอกว่าให้ผู้ใหญ่บ้านขุดหนองน้ำเล็ก ๆ ใกล้ ๆ ญาติของท่าน

ชาวบ้านได้ขุดว่าหลวงพ่อดูต้องการหนองน้ำไว้เพื่อเอาไปทำน้ำมนต์ ทุกคนจึงเต็มใจช่วย ภายใน 3 วัน หนองน้ำได้ขุดเสร็จสมบูรณ์ แต่วันหนึ่งฝนตกหนักมาก น้ำได้ดินกับน้ำฝนรวมกัน ทำให้หนองน้ำมีน้ำใส ดังนั้นเพื่อทำน้ำมนต์ไว้แจกจ่าย พระธุดงค์จึงจัดพิธีปลุกเสกคาถาอาคม และหยดเทียนลงไปในหนองน้ำ ชาวบ้านหลายคนมาดื่มน้ำมนต์นี้กลับไปอาบ ดื่มน้ำกิน ไม่ว่าอยู่ในบริเวณนั้นหรือไกลเคียง บางคนเพื่อรักษาโรค บางคนเพื่อความป็นสิริมงคล ชาวบ้านทุกคนจึงมีความเคารพและนับถือท่านมาก

หลังจากนั้นไม่นานพระธุดงค์เดินทางไปที่อื่นแล้ว แต่หนองน้ำยังคงเป็นหนองน้ำมนต์ที่ศักดิ์สิทธิ์อยู่ สามารถรักษาโรคได้ ชาวบ้านที่อยู่ใกล้ ๆ เพื่อความสะดวกของตนเอง เริ่มอพยพมาอยู่บริเวณรอบ ๆ หนองน้ำนี้ จึงทำให้หมู่บ้านเล็ก ๆ กลายเป็นหมู่บ้านใหญ่ในที่สุด มีชื่อว่า “หนองน้ำมนต์” ต่อมาได้กลายเป็น “หนองมน”

ในส่วนการตั้งรกราก ถิ่นฐานของชุมชนหนองมน บางแสน น่าจะอยู่ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ที่พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 1 ทรงได้ฟื้นฟูการค้าสำเภากับจีนขึ้นใหม่ ในสมัยรัชกาลที่ 2 และสมัยรัชกาลที่ 3 ตอนต้น มีการส่งสำเภาก่อต่างประเทศมาก เมื่อการค้าขายได้เจริญขึ้น ทำให้เกิดบรรดาเจ้าสัวขึ้นมากมายด้วย ประมาณการว่าชุมชนหนองมนน่าจะเกิดในสมัยต้นรัชกาลที่ 3 ที่มีบรรดาพ่อค้าทางเรือมาจับจองถิ่นที่อยู่อาศัยริมทะเล เมื่อมีชุมชนใหญ่มากขึ้น ทำให้ศาสนสถานได้เกิดขึ้นติดตามมาด้วย เพื่อสืบทอดวัฒนธรรมชุมชน

2. ที่ตั้งและอาณาเขต (คู่มือภาคผนวก ก)

เทศบาลเมืองแสนสุข (2554) ได้กล่าวถึงที่ตั้งและอาณาเขตของตำบลแสนสุขไว้สรุปได้ดังนี้ ตำบลแสนสุข เป็นเมืองชายฝั่งทะเลตะวันออก ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 74 กิโลเมตร อยู่ห่างจากตัวเมืองชลบุรี ประมาณ 13 กิโลเมตร

มีอาณาเขตดังนี้

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลเหมือง อำเภอมืองชลบุรี

ทิศตะวันตก จรดอ่าวไทย

ทิศเหนือ ติดต่อกับอ่าวไทย ตำบลบ้านปึก ตำบลห้วยกะปิ และตำบลเสม็ด อำเภอมืองชลบุรี

ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลบางพระ อำเภอสรีราชา และตำบลเหมือง อำเภอมืองชลบุรี

3. การปกครอง

เดิมตำบลแสนสุขครอบคลุมหมู่บ้านจำนวน 15 หมู่บ้าน (พื้นที่ 12.5 ตารางกิโลเมตร) ต่อมาได้ขยายพื้นที่ความรับผิดชอบเป็น 20 หมู่บ้าน

4. ประชากร

ข้อมูลประชากร ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2553 มีทั้งสิ้น 43,840 คน แยกเป็นชาย 19,773 คน หญิง 24,067 คน

5. ศาลเจ้า

มีศาลเจ้าทั้งสิ้น 4 แห่ง คือ สมาคมพุทธสว่างผลหนองมน ศาลเจ้าแม่สามमुख ศาลเจ้าพ่อเสือ ศาลเจ้าพ่อสุวรรณลอยล่อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงขั้นตอนการปฏิบัติและความเชื่อของประเพณีไว้ดังนี้ วิรัตน์ แก้วแทน (2537) ได้ศึกษาประเพณีกินเจของชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอมืองตรัง จังหวัดตรัง ผลการวิจัยพบว่า การกินเจของชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอมืองตรัง จังหวัดตรัง เริ่มขึ้นเมื่อไรยังไม่มีหลักฐานที่แน่นอน เพียงแต่สันนิษฐานกันว่าเกิดขึ้นครั้งแรกประมาณ 120 ปีที่ผ่านมา หลังจากที่ชาวจีนฮกเกี้ยนกลุ่มหนึ่งได้อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ที่หมู่บ้านทำจินเมื่อประมาณ 150 ปีที่ผ่านมา ชาวจีนกลุ่มดังกล่าวได้ร่วมกันจัดงานกินเจขึ้นเป็นครั้งแรกที่วัดปอนด์หรือวัดประสิทธิชัยในปัจจุบัน โดยกำหนดเอาวันขึ้น 1 ค่ำ ถึงวันขึ้น 9 ค่ำ เดือน 9 ทางจันทรคติของจีน หลังจากนั้นมาทุกปี เมื่อถึงวันดังกล่าวจะมีการจัดงานกินเจตลอดมา จนเป็นประเพณีสืบทอดมาทุกวันนี้ และผู้เข้าร่วมก็เพิ่มมากขึ้นทุกปี จนภายหลังมีการสร้างศาลเจ้าขึ้น บางกลุ่มก็แยกไปสร้างศาลเจ้าใหม่ จนปัจจุบันนี้ในอำเภอมืองตรังมีศาลเจ้าถึง 12 ศาลเจ้า ส่วนขั้นตอนการปฏิบัติในประเพณีกินเจที่ปฏิบัติกันมี 3 ขั้นตอน คือ ก่อนวันประเพณี วันประเพณี และหลังวันประเพณี แต่ละขั้นตอนมีการปฏิบัติคือ ก่อนวันประเพณีคือวันเตรียมงาน ได้แก่ เตรียมบุคคลที่รับผิดชอบฝ่ายต่าง ๆ เตรียมสถานที่ เช่น ศาลเจ้า โรงครัว ที่พัก เป็นต้น เตรียมเครื่องใช้ต่าง ๆ

เช่น เครื่องใช้ในครัว เครื่องใช้ในพิธีกรรม เป็นต้น เตรียมอาหาร เช่น พืช ผัก ผลไม้ต่าง ๆ เป็นต้น วันประเพณีมีขั้นตอนการปฏิบัติ ได้แก่ พิธียกเสาตั้งโก พิธีโขกุน พิธีอัญเชิญพระเจ็กเขียนฮ่องเต้ และพระกิวอ่องได้เต่งมาเป็นประธานในประเพณีกินเจ ท่านออกโปรดสาธุชนและพิธีส่งพระเจ็กเขียนฮ่องเต้และพระกิวอ่องได้เต่งกลับสู่สวรรค์ ส่วนวันหลังประเพณีมีขั้นตอนดังนี้ พิธียกเสาตั้งโกลง และพิธีเลี้ยงทหาร ขั้นตอนดังกล่าวโดยเฉพาะขั้นตอนในวันประเพณีนั้นจะมีขั้นตอนหลักดังที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่ปัจจุบันบางศาลเจ้าจะเพิ่มขั้นตอนเสริมเข้าไปมากมาย เช่น ทิ้งกระจาด พิธีกึ่งเต็ก การแสดงอภินิหารต่าง ๆ เช่น การลุยไฟ ทำร้ายร่างกายด้วยวิธีต่าง ๆ ทั้งนี้ขั้นตอนเสริมเหล่านี้จะมีการทอดไม้เสี่ยงทายว่าเทพเจ้าอนุญาตให้มีอะไรบ้างในปีนั้น

ประเพณีกินเจของชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง ยังได้ปรากฏวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ได้แก่ วัฒนธรรมการกิน วัฒนธรรมการแต่งกาย วัฒนธรรมการละเล่น วัฒนธรรมการใช้ภาษา วัฒนธรรมเกี่ยวกับความเชื่อ และวัฒนธรรมด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่อง ได้แก่ วัฒนธรรมการท่องเที่ยว และวัฒนธรรมร้านค้า วัฒนธรรมดังกล่าวนี้เป็นวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตของสังคมชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง ได้เป็นอย่างดี และจะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชนในการนำมากำหนดนโยบายด้านต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาและสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกลุ่มชนที่มีพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่ต่างกัน

ผลการศึกษาเฉพาะขั้นตอนและการปฏิบัติตามประเพณี สรุปได้ดังนี้

1. ขั้นตอนการปฏิบัติก่อนวันประเพณีกินเจ ซึ่งเป็นขั้นตอนเตรียมงานสิ่งที่จะต้องเตรียม ได้แก่ เตรียมบุคคล ฝ่ายพิธีกรรม ฝ่ายอาคาร ฝ่ายโรงครัว ฝ่ายบันเทิง การเตรียมสถานที่ ศาลเจ้า โรงครัว ที่พัก เตรียมเครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น หม้อ กระทะ ถ้วยชาม เป็นต้น และการเตรียมอาหาร
2. ขั้นตอนการปฏิบัติในวันประเพณีกินเจมีดังนี้ พิธียกเสาตั้งโกหรือเสาตั้งกอ พิธีโขกุน หรือพิธีวางกำลังทหาร พิธีอัญเชิญพระเจ็กเขียนฮ่องเต้ และพระกิวอ่องได้เต่งมาเป็นประธานในพิธีกินเจ พระออกโปรดสาธุชน พิธีส่งพระเจ็กเขียนฮ่องเต้และพระกิวอ่องได้เต่งกลับสู่สวรรค์
3. ขั้นตอนการปฏิบัติหลังประเพณีกินเจ มีดังนี้ พิธียกเสาตั้งโกหรือเสาตั้งกอกลง พิธีเลี้ยงทหาร

จันจิรา แกมขุนทด (2544) ได้ศึกษาประเพณีในรอบปีของชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลเมืองภูเก็ต อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ผลการวิจัยพบว่า ประเพณีในรอบปีของชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลเมืองภูเก็ต อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต มี 6 ประเพณี ดังนี้ ประเพณีตรุษจีน ตรงกับวันปฏิบัติกันในวันขึ้น 1 ค่ำ เดือนอ้าย จนถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือนอ้าย (ตามปฏิทินจีน) เพื่อตอบแทนพระบุญคุณของผู้มีพระคุณ เป็นการเฉลิมฉลองวันขึ้นปีใหม่อีก และเพื่อให้ครอบครัวได้

พบปะอยู่พร้อมหน้า ประเพณีไหว้เทวดา จะจัดขึ้นหลังจากวันตรุษจีนไป 9 วัน เพื่อเป็นการตอบแทนพระคุณเทวดาหรือเทพเจ้าบนสวรรค์ที่ช่วยปกป้องคุ้มครองคนไทยเชื้อสายจีน ประเพณีเซ็งเม้ง ตรงกับวันขึ้น 4 ค่ำ หรือ 5 ค่ำ เดือน 3 ของจีน เพื่อแสดงความกตัญญูและความเคารพแก่บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว ประเพณีสารทจีน(พื้อต๋อ) ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 7 ของจีน เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้บรรพบุรุษและวิญญาณที่ไร้ญาติ ประเพณีไหว้พระจันทร์ ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 ของจีน เพื่อบูชาพระจันทร์ ที่คอยคุ้มครองดูแลและขอโชคลาภแก่เทพแห่งดวงจันทร์ ประเพณีกินผัก ตรงกับวันขึ้น 1 ค่ำถึง 9 ค่ำ ตามปฏิทินจีน เพื่อสักการะบูชาขอขมาโทษ และระลึกถึงกัวอ่องได้เต้ และเพื่อชำระร่างกายและจิตใจให้บริสุทธิ์ ประเพณีในรอบปีของชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอเมืองภูเก็ต ก่อให้เกิดคุณค่าต่อสังคมและปฏิบัติใน 2 ประเด็น ได้แก่ คุณค่าต่อชุมชนคนไทยเชื้อสายจีนในอำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ประกอบด้วยคุณค่าด้านความสามัคคี คุณค่าด้านความกตัญญู และคุณค่าด้านศีลธรรม และคุณค่าต่อสังคมทั่วไป ในอำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ประกอบด้วย คุณค่าทางเศรษฐกิจ และคุณค่าทางการท่องเที่ยว

ผลการศึกษาเฉพาะขั้นตอนและการปฏิบัติตามประเพณี สรุปได้ดังนี้

1. ประเพณีตรุษจีน มีขั้นตอนการปฏิบัติพิธีกรรมแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนเตรียมการก่อนประกอบพิธีในวันตรุษจีน ขั้นตอนการปฏิบัติในการประกอบพิธีกรรมวันตรุษจีน และขั้นตอนปฏิบัติหลังวันตรุษจีน
2. ประเพณีไหว้เทวดา มีขั้นตอนการปฏิบัติพิธีกรรมแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนเตรียมการก่อนวันพิธี ขั้นตอนทำพิธีกรรม อาจจะมีบางครอบครัวที่มีขั้นตอนที่ 3 คือ หลังเสร็จพิธีแล้วนำผลไม้ รูปเทียนไปไหว้ที่ศาลเจ้าอีกครั้ง
3. ประเพณีเซ็งเม้ง มีขั้นตอนการปฏิบัติพิธีกรรมแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนเตรียมการก่อนวันพิธีกรรม ขั้นตอนทำพิธีกรรม
4. ประเพณีไหว้พระจันทร์ มีขั้นตอนการปฏิบัติพิธีกรรมแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนเตรียมการก่อนวันพิธีกรรม และขั้นตอนปฏิบัติในวันไหว้พระจันทร์
5. ประเพณีสารทจีน เป็นประเพณีที่ปฏิบัติกันของชาวไทยเชื้อสายจีนสกลเกี้ยน มีขั้นตอนการปฏิบัติประกอบด้วย ขั้นตอนปฏิบัติในการไหว้ที่บ้าน ขั้นตอนปฏิบัติในการไหว้ที่ศาลเจ้า แบ่งขั้นตอนการปฏิบัติเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนเตรียมการก่อนวันประเพณีและขั้นตอนปฏิบัติพิธีกรรมในวันประเพณี
6. ประเพณีกินผัก มีขั้นตอนการปฏิบัติพิธีกรรม แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนก่อนวันปฏิบัติพิธีกรรม และขั้นตอนการปฏิบัติพิธีกรรม

ผลการศึกษาเฉพาะความเชื่อของประเพณี สรุปได้ดังนี้

1. ประเพณีตรุษจีน มีความเชื่อเกี่ยวกับส้มจีน ความเชื่อเกี่ยวกับการทะเลาะกัน ความเชื่อเกี่ยวกับการแห่มังกร ความเชื่อเกี่ยวกับการจุดประทัด
2. ประเพณีไหว้เทวดา มีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องการทำขนมแข่ง ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องขนมเต่าทำให้อายุยืน
3. ประเพณีเซ็งเม้ง มีความเชื่อเกี่ยวกับการเผาศพกระดาษาเงิน เครื่องใช้ที่เป็นกระดาษา ความเชื่อเกี่ยวกับการตอบแทนพระคุณแก่บรรพบุรุษทำให้ครอบครัวมีความสุขและประสบความสำเร็จ
4. ประเพณีไหว้พระจันทร์ มีความเชื่อเกี่ยวกับมีผู้หญิงสาวสวยบนดวงจันทร์ มีความเชื่อเกี่ยวกับพระจันทร์คอยช่วยส่องทางให้ทำงานและเดินทางไกลสะดวกขึ้น มีความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องสำอางของผู้หญิง
5. ประเพณีสารทจีน มีความเชื่อเกี่ยวกับขนมเต่า ความเชื่อที่เกี่ยวกับขนมพุด
6. ประเพณีกินผัก มีความเชื่อเกี่ยวกับพิธีลุยไฟ ขึ้นบันไดมิดี ความเชื่อเกี่ยวกับการกินผักเป็นการชำระล้างจิตใจให้บริสุทธิ์

ทิษฏยา โภชนา (2548) ได้ศึกษาประเพณีในรอบปีและจริยธรรมจากประเพณีของชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ส่วนใหญ่ยังคงยึดถือปฏิบัติตามประเพณีที่บรรพบุรุษชาวจีนเคยปฏิบัติกันมาในรอบปีหนึ่ง ๆ ก่อนข้างจะเคร่งครัด โดยมีประเพณีที่สำคัญในรอบปีตามปฏิทินทางจันทรคติของจีน ดังนี้ ประเพณีตรุษจีน เป็นประเพณีเฉลิมฉลองการขึ้นปีใหม่ของชาวจีน ตรงกับเดือน 1 ประเพณีง่วนเซียวโจ้ย เป็นประเพณีการเซ่นไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนเคารพ ตรงกับเดือน 1 ประเพณีเซ็งเม้ง เป็นประเพณีเซ่นไหว้หลุมฝังศพบรรพบุรุษของชาวจีน ตรงกับเดือน 3 ประเพณีกินขนมจิ้ง เป็นประเพณีที่ระลึกถึงบุคคลผู้ซึ่งกระทำคุณงามความดีให้กับชาติบ้านเมืองในอดีต ตรงกับเดือน 5 ประเพณีสารทจีน เป็นประเพณีเซ่นไหว้เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้กับวิญญาณเร่ร่อน ตรงกับเดือน 7 ประเพณีไหว้พระจันทร์ เป็นประเพณีเซ่นไหว้เพื่อขอพรจากพระจันทร์ ตรงกับเดือน 8 ประเพณีถือศีลกินเจ เป็นประเพณีบูชาดวงพระเคราะห์ทั้ง 9 ดวง เพื่อเป็นการชำระล้างร่างกายและจิตใจให้บริสุทธิ์ และประเพณีไหว้ขนมอี๋ เป็นประเพณีเซ่นไหว้เพื่อขอบคุณเทพเจ้าในช่วงสิ้นปี ตรงกับเดือน 11

ประเพณีต่าง ๆ ในรอบปีของชาวไทยเชื้อสายจีนได้สะท้อนให้เห็นถึงจริยธรรมด้านต่าง ๆ หลายด้าน โดยประเพณีบางประเพณีจะให้ความสำคัญกับการมุ่งปลูกฝังจริยธรรมบางอย่างเด่นชัดเป็นพิเศษ เช่น ประเพณีเซ็งเม้ง มุ่งปลูกฝังจริยธรรมด้านความกตัญญูต่เวทีของลูกหลานที่มีต่อบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว ประเพณีสารทจีน มุ่งปลูกฝังจริยธรรมด้านความเมตตาการุณาต่อวิญญาณเร่ร่อนต่าง ๆ ประเพณีไหว้พระจันทร์ มุ่งปลูกฝังจริยธรรมด้านความกตัญญูต่เวทีต่อ

พระจันทร์ ซึ่งเป็นสิ่งธรรมชาติที่มีคุณค่าต่อชาวจีนและชาวโลกทั่วไป เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ประเพณีในรอบปีของชาวไทยเชื้อสายจีนทุกประเพณีจะแฝงคุณค่าเชิงจริยธรรมหลาย ๆ อย่างไปพร้อม ๆ กัน เมื่อศึกษาวิเคราะห์โดยภาพรวมพบว่าประเพณีในรอบปีของชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ได้สะท้อนถึงจริยธรรมที่สำคัญ ๆ ได้แก่ ความกตัญญู กตเวที ความมีระเบียบวินัย ความสามัคคี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเสียสละ ความเมตตากรุณา และความอดทน

ผลการศึกษาเฉพาะขั้นตอนและการปฏิบัติตามประเพณี สรุปได้ดังนี้

1. ประเพณีตรุษจีน มีขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติก่อนวันประเพณี ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ การทำความสะอาดและตกแต่ง การประกอบพิธีส่งเจ้าขึ้นสวรรค์และรับเจ้าลงจากสวรรค์ การจับจ่ายซื้อของใน “วันจ่าย” ขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติในวันประเพณี คือ วันไหว้และวันถือ
2. ประเพณีง่วนเซียวโจ้ย มีขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติก่อนวันประเพณี คือ การเตรียมตัวต่าง ๆ สำหรับประเพณีง่วนเซียวโจ้ย ขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติในวันประเพณี คือ การเซ่นไหว้เทพเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ที่ชาวไทยเชื้อสายจีนนับถือ
3. ประเพณีเซ็งเม้ง มีขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติก่อนวันประเพณี คือ ต้องไปทำความสะอาดสรวงซุ้ย จัดเตรียมอาหารและสิ่งของต่าง ๆ ที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรม ขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติในวันประเพณี คือ เดินทางจากบ้านไปประกอบพิธีกรรมเซ่นไหว้ที่สุสาน
4. ประเพณีกินขนมจั่ง มีขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติก่อนวันประเพณี คือ จัดเตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ในการประกอบพิธีกรรม ขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติในวันประเพณี คือ การเซ่นไหว้เทพเจ้าและพระภูมิเจ้าในตอนเช้า การเซ่นไหว้บรรพบุรุษในตอนกลางวัน
5. ประเพณีสารทจีน มีขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติก่อนวันประเพณี คือ จัดเตรียมอาหารและสิ่งของที่ใช้ในการเซ่นไหว้ ขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติในวันประเพณี คือ มีการประกอบพิธีเซ่นไหว้เทพเจ้า เจ้าที่ บรรพบุรุษ และวิญญาณเร่ร่อนที่บ้าน และนำอาหารไปเซ่นไหว้ที่ศาลเจ้าหรือศาสนาสถานต่าง ๆ ด้วย
6. ประเพณีไหว้พระจันทร์ มีขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติก่อนวันประเพณี คือ การทำความสะอาดและตกแต่งบ้านเรือนให้สะอาดเรียบร้อย ออกไปจับจ่ายซื้อหาอาหารและเครื่องใช้ต่าง ๆ ขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติในวันประเพณี คือ ประกอบพิธีการเซ่นไหว้พระจันทร์ในช่วงตอนค่ำที่สามารถมองเห็นพระจันทร์ได้ชัดเจน พร้อมกับอาหารเจ ขนมไหว้พระจันทร์ และผลไม้ต่าง ๆ
7. ประเพณีถือศีลกินเจ มีขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติก่อนวันประเพณี คือ สำหรับที่บ้าน

ต้องการทำความสะอาดบ้านเรือน การจัดเตรียมอาหารทั้งสดและแห้ง จัดหาเสื้อผ้าสีขาว สำหรับ วัดหรือโรงเจ การจัดเตรียมสถานที่และอุปกรณ์ต่าง ๆ ขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติในวันประเพณี คือ การสวดมนต์ไหว้พระ การเวียนเทียน การสะเดาะเคราะห์

8. ประเพณีไหว้ขนมอี๊ มีขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติก่อนวันประเพณี คือ จัดเตรียม อุปกรณ์ในการทำขนมอี๊ และเครื่องเซ่นไหว้อื่น ๆ ขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติในวันประเพณี คือ การเซ่นไหว้เทพเจ้า เจ้าที่ และบรรพบุรุษ

ผลการศึกษาเฉพาะความเชื่อของประเพณี สรุปได้ดังนี้

1. ประเพณีตรุษจีน มีความเชื่อเกี่ยวกับวิญญาณ ความเชื่อเกี่ยวกับโชคลาง ความเชื่อเกี่ยวกับการแต่งกาย ความเชื่อเกี่ยวกับตัวเลข

2. ประเพณีง่วนเซียวโจ้ย มีความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้า ความเชื่อเกี่ยวกับวันที่ 15 ความเชื่อเกี่ยวกับฤกษ์ยาม

3. ประเพณีเซ็งเม้ง มีความเชื่อเกี่ยวกับชีวิตหลังความตาย ความเชื่อเกี่ยวกับการเลือกทำเลที่ตั้งหลุมฝังศพ (ฮวงซุ้ย) ความเชื่อเกี่ยวกับการไหว้หลุมฝังศพบรรพบุรุษ ความเชื่อเกี่ยวกับการโปรยกระดาษสายรุ้ง ความเชื่อเกี่ยวกับการปักธงบนหลุมฝังศพ ความเชื่อเกี่ยวกับการจุดประทัด

4. ประเพณีกินขนมจิ้ง มีความเชื่อเกี่ยวกับการเซ่นไหว้ด้วยขนมจิ้ง ความเชื่อเกี่ยวกับการอาบน้ำในตอนเที่ยงวันของวันไหว้ขนมจิ้ง

5. ประเพณีสารทจีน มีความเชื่อเกี่ยวกับวิญญาณ ความเชื่อเกี่ยวกับการทำบุญในวันสารทจีน ความเชื่อเกี่ยวกับการทำทานหรือการทิ้งกระจาดให้กับคนยากจน ความเชื่อเกี่ยวกับการเผาเครื่องเซ่นไหว้ ความเชื่อเกี่ยวกับงานมงคลต่าง ๆ

6. ประเพณีไหว้พระจันทร์ มีความเชื่อเกี่ยวกับดวงจันทร์ ความเชื่อเกี่ยวกับอาหาร ความเชื่อเกี่ยวกับส้มโอ ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ

7. ประเพณีถือศีลกินเจ มีความเชื่อเกี่ยวกับการรับประทานอาหารเจ ความเชื่อเกี่ยวกับการไม่รับประทานผักบางชนิดที่มีกลิ่นฉุนในเทศกาลกินเจ ความเชื่อที่เกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์

8. ประเพณีไหว้ขนมอี๊ มีความเชื่อเกี่ยวกับขนมอี๊ ความเชื่อเกี่ยวกับวิญญาณ ความเชื่อเกี่ยวกับการแก้บน

สมพงษ์ สุกใส (2535) ได้ศึกษาความเชื่อของชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา: ศึกษาจากจิตรกรรมฝาผนังศาสนสถานจีน ผลการวิจัยพบว่า ชาวไทยเชื้อสายจีนใน อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีความเชื่อเกี่ยวกับจิตรกรรมฝาผนังศาสนสถานจีนและสามารถ แบ่งความเชื่อออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับการมีอายุยืน ชาวไทยเชื้อสายจีนเชื่อว่า

จิตรกรรมฝาผนังศาสนสถานจีนเหล่านี้เป็นสัญลักษณ์อวยพรให้มีอายุยืน ได้แก่ ไม้ สน ท้อ
 น้ำเต้า เบญจมาศ แดงโม เทพชิว นกกระเรียน เต่า ไม้เท้ามังกร ความเชื่อเกี่ยวกับความสงบสุข
 ร่มเย็น จิตรกรรมฝาผนังที่เป็นสัญลักษณ์อวยพรให้มีความสุขสงบสุขร่มเย็น ได้แก่ หงส์ กิเลน
 แอปเปิ้ล ดอกมะลิ แจกัน เจ้าแม่กวนอิม ไม้ ความเชื่อเกี่ยวกับโชคลาภ จิตรกรรมฝาผนังที่เป็น
 สัญลักษณ์อวยพรให้มีโชคลาภ ได้แก่ เทพชก ม้า ค้างคาว ช้าง ดอกโบตั๋น ดอกโฝยเซียน
 ส้มมือ ส้ม พุทรา เหริยบุตราโบราณ หยูอี้ สิ่งของเครื่องใช้ของเซียนทั้งแปด อัน ได้แก่ น้ำเต้า
 ไม้เท้าเหล็ก พัด กระบี่ ยูคู กระเช้าดอกไม้ กรับ ดอกบัว ขลุ่ย ความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจ ยศศักดิ์
 จิตรกรรมฝาผนังที่เป็นสัญลักษณ์อวยพรให้มีอำนาจ ยศศักดิ์ ได้แก่ มังกร เสือ 18 อรหันต์
 เหิงเจีย กวนอู เทพลก กวาง เงินหยวนเป่า หงส์ ความเชื่อเกี่ยวกับการมีบุตรหลานสืบตระกูล
 จิตรกรรมฝาผนังที่เป็นสัญลักษณ์อวยพรให้มีบุตรหลานสืบตระกูล ได้แก่ ทับทิม ลำไย บัว
 พุทรา น้ำเต้า แดงโม และความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งป้องกันอันตรายและขจัดสิ่งชั่วร้าย จิตรกรรมฝา
 ผนังที่เป็นสัญลักษณ์การป้องกันอันตรายและขจัดสิ่งชั่วร้าย ได้แก่ โป๊ยทวย โป๊ยเซียน เทวดาทั้ง
 4 ทหารที่บานประตู่ เหมย ทับทิม สิงโต เสือ ท้อ สิ่งของเครื่องใช้ของเซียนทั้งแปด และจาก
 การศึกษาพบว่าความเชื่อของชาวไทยเชื้อสายจีนกลุ่มดังกล่าวมีความเชื่อหลายอย่างในสิ่งเดียวกัน
 ดังเช่น ทับทิม เชื่อว่าเป็นสัญลักษณ์ของการมีบุตรหลานสืบตระกูล ในขณะเดียวกันก็เชื่อว่า
 สามารถป้องกันอันตรายและขจัดสิ่งชั่วร้ายได้ เป็นต้น

เสาวรัตน์ โปธิพันธ์ (2550) ได้ศึกษาอาหารจีนที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อและพิธีกรรมของ
 ชาวไทยเชื้อสายจีนย่านเยาวราช ผลการวิจัยพบว่า อาหารจีนมีบทบาทต่อวัฒนธรรมการบริโภค
 และเป็นส่วนหนึ่งในการประกอบพิธีกรรมในงานเทศกาลต่าง ๆ โดยลักษณะของอาหาร และการ
 ประกอบพิธีกรรมเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของสังคมภายนอก
 ความเจริญด้านต่าง ๆ มีอิทธิพลต่ออาหารที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนย่าน
 เยาวราช ซึ่งส่งผลให้การใช้อาหารในการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อที่สืบทอดมาจาก
 บรรพบุรุษลดบทบาทลงจากเดิมที่เคยให้ความสำคัญแก่การซื้อของเซ่นไหว้ แต่เมื่อสภาพของ
 สังคมเปลี่ยนไป การเลือกอาหารที่ใช้เซ่นไหว้ในพิธีกรรมต่าง ๆ มีข้อจำกัดเพิ่มมากขึ้น โดยอาหาร
 ที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลง หรือลดความสำคัญลง ส่วนมากผู้ที่
 ประกอบพิธีเซ่นไหว้มักเป็นผู้สูงอายุ ชาวจีนที่ไม่ได้ออกไปทำงานนอกบ้าน

สำหรับการศึกษาวัฒนธรรมการบริโภคของชาวไทยเชื้อสายจีนย่านเยาวราช พบว่า
 อิทธิพลของอาหารจีนยังมีบทบาทอย่างมากในสังคมของชาวไทยเชื้อสายจีน เนื่องจากความเชื่อ
 ที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษว่า อาหารจีนเป็นทั้งอาหาร และเป็นยาที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย
 ความเชื่อดังกล่าวเป็นที่ยอมรับในสังคมของชาวไทยเชื้อสายจีน และแผ่ขยายไปสู่สังคมรอบข้าง

อย่างสังคมไทยด้วย อาหารและเครื่องยาจีนจึงได้รับการยอมรับว่าเป็นอาหาร และเครื่องยาที่ให้สรรพคุณแก่ร่างกายได้อย่างดี การรับประทานอาหาร และเครื่องยานั้นมีข้อจำกัดในการรับประทาน เนื่องจากอาหารและเครื่องยานอกจากจะให้สรรพคุณแก่ร่างกายแล้ว ยังสามารถให้โทษต่อร่างกายได้อีกด้วย การรับประทานอาหารบางประเภท และเครื่องยาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนจึงต้องใช้วิธีรับประทานแบบค่อยเป็นค่อยไป เพื่อให้ตัวเข้าไปสะสมในร่างกาย และทำปฏิกิริยาต่อร่างกายในด้านบวกคือ เป็นการบำรุงรักษาไม่ทำให้เกิดโทษ

นางลักขณ์ จงรักวงศ์ (2542) ได้ศึกษาอาหารที่ใช้ในประเพณีในรอบปีของชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ประเภทและชนิดของอาหารที่ใช้ในประเพณีในรอบปีของชาวไทยเชื้อสายจีนกลุ่มนี้แบ่งเป็นประเภทได้ 3 ประเภท คือ อาหารคาว อาหารหวาน ผลไม้ และเครื่องดื่ม การจัดเตรียมอาหารแต่ละประเภทมีวิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ แตกต่างกันไป กล่าวคืออาหารคาวจัดเตรียมโดยวิธีผัด ต้ม ตุ่น นึ่ง อบทอด ย่าง หรือเผา สำหรับอาหารแห้งใช้โดยไม่ต้องปรุง อาหารหวานปรุงโดยวิธีการเชื่อม ต้ม กวน นึ่ง และทอด ผลไม้จะจัดเตรียมโดยการคัดเลือกคุณลักษณะตามที่ต้องการล้างทำความสะอาด จัดใส่ภาชนะตามจำนวนที่ต้องการใช้เช่น ไข่ หวี เครื่องดื่มจัดเตรียมโดยใส่ภาชนะประเภทถ้วย และแก้ว การนำอาหารมาใช้ในประเพณีในรอบปีของชาวไทยเชื้อสายจีนกลุ่มนี้ ได้ส่งผลต่อวัฒนธรรม 6 ด้าน วัฒนธรรมด้านการพาณิชย์ส่งผลทางด้านเศรษฐกิจของชาวไทยเชื้อสายจีนและกลุ่มชนอื่น ๆ วัฒนธรรมด้านการบริโภคและสุขอนามัยส่งผลต่อสุขภาพอนามัยของกลุ่มชนชาวไทยเชื้อสายจีน เพราะอาหารมีความสะอาดถูกหลักอนามัยมีคุณค่าทางอาหารครบทุกหมู่ และมีสรรพคุณเป็นยา วัฒนธรรมด้านสังคมสัมพันธ์ส่งผลต่อความสัมพันธ์ของกลุ่มชนในระดับครอบครัว และเครือญาติตลอดจนความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ภายในชุมชน วัฒนธรรมด้านภาษาส่งผลต่อการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษาถิ่นได้ที่ใช้เป็นชื่ออาหาร และการใช้สำนวนภาษาที่เกี่ยวข้องกับอาหารที่นำมาใช้ในประเพณีในรอบปี วัฒนธรรมด้านการจัดและศิลปะการตกแต่งส่งผลด้านความเชื่อและศิลปะการตกแต่ง เพื่อความถูกต้องในการประกอบประเพณี และเพื่อความเหมาะสมในการจัดอาหารแต่ละชนิด วัฒนธรรมด้านการสืบทอดประเพณีส่งผลให้ลูกหลานตระหนักในการจัดกิจกรรมประเพณีในรอบปีเพื่อสืบทอดการปฏิบัติประเพณี และปลูกฝังให้ลูกหลานมีความเคารพต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และรู้จักกตัญญูต่อบรรพบุรุษ

อารีรัตน์ แซ่คง (2539) ได้ศึกษาประเพณีตรุษจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ประเพณีตรุษจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ทั้ง 3 ขั้นตอนมีสาระสำคัญดังนี้ คือ 1. ขั้นตอนเตรียมการก่อนวันประกอบพิธีกรรมวันตรุษจีน มีการเตรียมทำความสะอาดที่อยู่

อาศัย สถานประกอบการ ที่สักการบูชา เพื่อส่งเจ้าและรับเจ้าที่ขึ้นไปรายงานความดี ความชั่วของมนุษย์ และเตรียมสิ่งของเครื่องใช้ อาหารเช่น ไห้ว ของฝากของกำนัล และงานเลี้ยงสังสรรค์

2. ขั้นการปฏิบัติในวันประกอบพิธีกรรมวันตรุษจีน มีการไหว้เจ้า ไหว้บรรพบุรุษ และไหว้วิญญาณเร่ร่อน ในวันไหว้ (ซาจั๊ป) ไหว้รับเทพเจ้า ในวันถือ (ชีวอิก) เยี่ยมญาติและพักผ่อนตามสถานที่ต่าง ๆ ในวันเที่ยว (ชีวหยี่) ที่ได้นำออกมาใช้สอย ในวันทำความสะอาดเก็บกวาดสิ่งของต่าง ๆ (ชีวซา) เริ่มต้นทำงานตามปกติ

3. ขั้นการปฏิบัติหลังวันประกอบประเพณีตรุษจีนมีการกินผักเจ็ดอย่างในวันเกิดของทุกคน (ชีวซิก) ประเพณีตรุษจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ได้สะท้อนถึงวัฒนธรรมในแง่มุมต่าง ๆ คือ 1. วัฒนธรรมด้านความเชื่อ เชื่อในเรื่องวิญญาณเทพเจ้า บรรพบุรุษ เจ้าที่ วิญญาณเร่ร่อน โชคลาง ฤกษ์ยาม จำนวนและตัวเลข 2. วัฒนธรรมด้านอาหารการกิน มีอาหารที่ใช้ประกอบพิธีกรรม และวัฒนธรรมการกิน 3. วัฒนธรรมด้านการแต่งกาย มีการแต่งกายที่เหมาะสมกับวันและเทศ โดยเน้นสีที่สดใส ไม่ใช้สีดำ 4. วัฒนธรรมด้านการละเล่น มีการละเล่นที่แตกต่างกันไปตามวันและเทศ 5. วัฒนธรรมด้านศิลปกรรม มีด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม งานพิมพ์ นาฏศิลป์ และดุริยางค์ 6. วัฒนธรรมด้านภาษา มีภาษาพูด ภาษาเขียน และภาษาสัญลักษณ์ ปรากฏให้เห็นอยู่ในขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติก่อนข้างชัดเจนด้วย

พลิดา พุ่มเอี่ยม (2538) ได้ศึกษาประเพณีไหว้พระจันทร์ของชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ประเพณีไหว้พระจันทร์ของชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีขึ้นในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 (ตามปฏิทินจีน) ของทุกปี จำแนกตามขั้นตอนได้เป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการก่อนวันไหว้พระจันทร์ และขั้นปฏิบัติในวันไหว้พระจันทร์ ในขั้นเตรียมการก่อนวันไหว้พระจันทร์ จะมีการเตรียมอาหารและสิ่งของเครื่องใช้ในการจัดโต๊ะประกอบพิธี การตกแต่งบ้านเรือนและการจัดสถานที่ในการประกอบพิธี การจัดเตรียมเสื้อผ้าอาภรณ์ การจัดโต๊ะประกอบพิธี และการบอกกล่าวญาติพี่น้อง ส่วนขั้นปฏิบัติในวันไหว้พระจันทร์มี 2 ขั้นตอน คือ การปฏิบัติขณะประกอบพิธี ซึ่งจำแนกตามลักษณะการปฏิบัติได้เป็น 3 ส่วน คือ ผู้ประกอบพิธี การไหว้ และในระหว่างการประกอบพิธี ผู้ประกอบพิธีจะไม่บังคับหรือกำหนดว่าใครจะต้องเป็นผู้ประกอบพิธีก่อนหรือหลัง แต่ส่วนใหญ่จะให้ผู้อาวุโสประกอบพิธีก่อน การไหว้จะมี 2 ลักษณะ คือ การนั่งไหว้ และการยืนไหว้ ที่นิยมคือการนั่งไหว้ และในระหว่างการประกอบพิธีจะมีการละเล่นดั้งเดิมของชาวจีนที่เกี่ยวข้องกับประเพณีไหว้พระจันทร์ของชาวไทยเชื้อสายจีน ได้แก่ การละเล่นโคมไฟ การแสดงการร้องรำทำเพลง การจัดขบวนแห่มังกรและขบวนแห่สิงโต และการละเล่นการจัดโต๊ะประกอบพิธีเพื่อประกวาด เป็นต้น ส่วนการปฏิบัติหลังจากประกอบพิธี ซึ่งจำแนกตาม

ลักษณะการปฏิบัติออกเป็น 2 ลักษณะคือ สิ่งของที่ใช้การประกอบพิธีที่รับประทานได้ และ สิ่งของที่ใช้ประกอบพิธีที่รับประทานไม่ได้ สิ่งของที่ใช้ประกอบพิธีที่รับประทานได้ผู้ประกอบพิธีจะนำไปให้บุคคลในครอบครัว ญาติมิตร ได้รับประทานกันเพื่อเป็นสิริมงคลแก่ตัวเอง และ สิ่งของที่ใช้ประกอบพิธีที่รับประทานไม่ได้ ได้แก่ กระดาษเงินกระดาษทอง ชุดเจ้าแม่ ผู้ประกอบพิธีจะนำไปเผาไฟเพื่อนำถวายต่อเทพเจ้า ส่วนชุดเครื่องแป้งพร้อมกระจก ผู้ประกอบพิธีจะนำไปใช้ภายในครอบครัวเพื่อเป็นสิริมงคลต่อไป

ประเพณีไหว้พระจันทร์ของชาวไทยเชื้อสายจีนในท้องถิ่นนี้มีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ได้แก่ วัฒนธรรมด้านความเชื่อ วัฒนธรรมด้านอาหารการกิน วัฒนธรรมด้านการแต่งกาย และวัฒนธรรมด้านการละเล่น วัฒนธรรมแต่ละด้านดังกล่าวนี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตส่วนหนึ่งของชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

เรน จิยวน (2551) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษของชาวจีนกับชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ความเชื่อในการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษของชาวจีนในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนมีการสืบทอดมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ยุคหินใหม่ โดยตลอดช่วงระยะเวลาแห่งพัฒนาการที่กล่าวนี้ ได้มีการปรับเปลี่ยนทั้งความเชื่อและพิธีกรรมมาจนถึงปัจจุบัน โดยปรากฏลักษณะที่สำคัญของความเชื่อ 3 ลักษณะ คือ ลักษณะมหัพภาค ลักษณะความมั่นคง และการปรับเปลี่ยน และลักษณะการสืบทอดและการแพร่กระจาย ส่วนการปฏิบัติพิธีกรรมสามารถที่จะจำแนกตามช่วงเวลาเป็น 2 โอกาส ได้แก่ โอกาสปกติกับโอกาสพิเศษ การจัดพิธีกรรมในโอกาสปกติเป็นเพียงการปฏิบัติการไหว้ธรรมดาเท่านั้น โดยมีขั้นตอนการเตรียมสิ่งของต่าง ๆ และขั้นตอนการไหว้ที่ไม่ซับซ้อนมากนัก การจัดพิธีกรรมในโอกาสปกติมักจะมีการกำหนดเป็นทุกวันขึ้น 1 ค่ำกับวันขึ้น 15 ค่ำ ตามระบบจันทรคติของจีน ส่วนการจัดพิธีกรรมในโอกาสพิเศษ เป็นการจัดพิธีกรรมตามเทศกาลต่าง ๆ ของชาวจีน โดยมีการเตรียมสิ่งของประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ มากกว่าในโอกาสปกติ และให้ความสำคัญมากขึ้น จึงส่งผลกระทบต่อจิตใจ เศรษฐกิจ และสังคมของชาวจีนมาก ส่วนความเชื่อในการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษของชาวไทยเชื้อสายจีน ในเขตเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา เป็นระบบความเชื่อที่มีการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษที่อพยพมาจากประเทศจีน ระบบความเชื่อที่กล่าวนี้มีลักษณะที่สำคัญ คือ ลักษณะจุลภาค ลักษณะความมั่นคง และลักษณะการสืบทอดและการปรับเปลี่ยน การปฏิบัติพิธีกรรมสามารถจำแนกตามช่วงเวลาเป็น 2 โอกาส ได้แก่ โอกาสปกติ และโอกาสพิเศษ การปฏิบัติพิธีกรรมในโอกาสปกติ เป็นการปฏิบัติการไหว้ในชีวิตประจำวัน โดยมีขั้นตอนการเตรียมสิ่งของ

ต่าง ๆ และขั้นตอนการไหว้ พิธีกรรมนี้ไม่มีการกำหนดว่าจำเป็นต้องปฏิบัติทุกวันหรือในวันที่แน่นอน จึงไม่แตกต่างจากประเพณีปฏิบัติของชาวจีนในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนมากนัก ส่วนการปฏิบัติพิธีกรรมในโอกาสพิเศษสามารถจำแนกตามสถานที่ในการจัดพิธีกรรมเป็น 2 แห่ง ได้แก่ การจัดพิธีกรรมที่บ้านกับการจัดพิธีกรรมที่สุสาน การจัดพิธีกรรมที่บ้านส่วนใหญ่จะจัดขึ้นในช่วงเทศกาลตรุษจีน โดยมีขั้นตอนการเตรียมสิ่งของต่าง ๆ และขั้นตอนการไหว้ที่ซับซ้อน ประณีตและเคร่งครัดกว่าในโอกาสปกติ ในขณะที่การปฏิบัติพิธีกรรมที่สุสานจะมีการจัดพิธีกรรมเฉพาะในเทศกาลชิงเม้ง โดยมีการจัดวางสิ่งของเช่นไหว้ต่าง ๆ ตามขั้นตอนการเตรียม และปฏิบัติตามขั้นตอนการไหว้ที่กำหนดไว้ ความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษที่มีการสืบต่อกันมาอย่างยาวนานนี้ได้ส่งผลกระทบอย่างสำคัญต่อจิตใจ เศรษฐกิจ และสังคมของชาวไทยเชื้อสายจีน ในเขตเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา

ทรรศนะของนักวิชาการดังกล่าวพอสรุปได้ว่า ประเพณีตามท้องถิ่นต่าง ๆ มีขั้นตอนการปฏิบัติและความเชื่อในรายละเอียดไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับความเชื่อในการประกอบพิธีกรรมของแต่ละประเพณี จะต้องมีการขั้นตอนและการปฏิบัติก่อนวันประเพณี ขั้นตอนและการปฏิบัติในวันประเพณีต่างกันไปตามแต่ละท้องถิ่น บางประเพณีมีความเชื่อมากและบางประเพณีมีความเชื่อน้อยที่แตกต่างกันออกไป